

ÂŞIK SANATI

SEMPOZYUMU

2023
ÂŞIK VEYSEL YILI

Bildiri Özetleri Kitabı

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Robabeh Taghizadehzonuz
Araş. Gör. Duran Can Gazioğlu

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

ÂŞIK SANATI SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

3-4 AĞUSTOS 2023

Kapadokya Üniversitesi Yayınları: 81

ISBN: 978-605-4448-71-5

DOI: [10.35250/kun/9786054448715](https://doi.org/10.35250/kun/9786054448715)

URL: <https://hdl.handle.net/20.500.12695/2292>

© Ekim 2023

Âşık Sanatı Sempozyumu 2023 Âşık Veysel Yılı Bildiri Özetleri Kitabı

© Copyright, 2023, KAPADOKYA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Sertifika No: 43348

Bu eser [Creative Commons “BY-NC-SA” \(Atıf-GayriTicari-AynıLisanslaPaylaş\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) Lisansı ile lisanslanmıştır.

Editör: Robabeh Taghizadehzonuz, Duran Can Gazioğlu

Kapak Fotoğrafı: Mehmet Ayhan

Kapak Tasarım: Çağatay Sancar, Nazile Arda Çakır

Sayfa Tasarım: Yusuf Gökkaplan

Bu kitap, ulusal düzeyde bir sempozyum olan “Âşık Sanatı Sempozyumu” etkinliği kapsamında yayımlanmıştır. Yayımlanan bildiri özetleri, çift kör hakem tarafından yapılan değerlendirme sonucunda kabul edilmiştir. Bu kitapta yayımlanan tüm bildiri özetlerinin hukukî ve akademik sorumluluğu yazarlarına aittir.

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

yayinevi@kapadokya.edu.tr

kapadokyayayinlari.kapadokya.edu.tr

0(384) 353 5009

www.kapadokya.edu.tr

ÂŞIK SANATI SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

3-4 AĞUSTOS 2023

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet AÇA/Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Sevilay ÇINAR/Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU/Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Feyzan GÖHER BALÇIN/Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman FİDAN/Gaziantep Üniversitesi

Doç. Dr. Erdem ÖZDEMİR/Uludağ Üniversitesi

Doç. Dr. Yusuf GÖKKAPLAN/Kapadokya Üniversitesi

Doç. Dr. Halil İbrahim ÜNSER/Kapadokya Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Metin ARIKAN/Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Cenk GÜRAY/Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Ayten KAPLAN/Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Kubilay KOLUKIRIK/Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ/Maltepe Üniversitesi

Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN/Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Uğur DURMAZ/Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. İlham GESEBOVA/Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Elçin İBRAHİMOV/Azerbaycan Millî Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Ahmet KESKİN/Samsun Üniversitesi

Doç. Dr. Abonoz KÜÇÜK/Giresun Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet SÖYLEMEZ/Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Berna OLGUNSOY AYAZ/Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serkan BALCI/Ardahan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Barış GÜRKAN/Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

1. Oturum

Şahkulu’ndan Yalıncağ’a Harabi’den Veysel’e Âşık Şiirinin Mistik Kökenlerine Bir Yolculuk.. 1

Ömür CEYLAN

Değerlerin ve Formların Entegrasyonu Bağlamında Bir Model Olarak Âşık Veysel ve Türk Dünyası..... 3

Özkul ÇOBANOĞLU

Mitikmüzikoloji, Mimetik Stil ve Hayvan Üslubu Penceresinden Tuva Irçılarının Yâreni: İgil... 4

Feyzan GÖHER BALÇIN

2. Oturum

Âşık Müziğinde Dramatik Unsur 6

Sevilay ÇINAR

Âşık Müziğinden Türeyen Bir Uzun Hava Türünün Tasnif ve Önerisi: “Derbeder Havası” 8

Erdem ÖZDEMİR

Folklorun Dört İşlevi Bağlamında Âşık Veysel’in Türküleri Üzerine Bir Değerlendirme..... 10

Pelin DEMİRÇE ALTINTAŞ

Kenan Serhat İNCE

“Sivas Akşam Sohbetleri” Bir Etkinliğin Düşündürdükleri..... 12

Hande SAĞLAM

3. Oturum

Âşık Şiirinde Hikmetli Söz Söyleme Geleneği ve Âşık Veysel Şiiri 14

Halil İbrahim ÜNSER

Millî Olandan Evrensele Âşık Veysel ve Şiiri..... 16

Yılmaz IRMAK

Lale YÜCE

Halk Psikolojisi Bağlamında Âşıklık Sanatı Söylemi ve Âşık Veysel'in Söylem Evrelerindeki Yeri	18
--	----

Harika Z. ERYILMAZ

Âşık Veysel'in Şiirlerinde Kozmik Unsurlar	20
--	----

Zehra BAYIR

4. Oturum

1930-1950 Yılları Arası Dönemde Türkiye Siyasi ve İktisadi Devlet Politikalarının Âşık Veysel Şiirine Yansımaları	22
---	----

Aynur KOÇAK

Sümeyye Kübra GÜNDOĞDU

Geleneksel Âşık Şiiri İçinde Başka Bir Ses: Âşık Veysel Şatıroğlu	25
---	----

Songül ÇEK

Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Protest Söylemler	27
---	----

Yılmaz KAVAL

İbrahim TOSUN

Anadolu Rock Müzik Sanatçıları Üzerinde Âşık Veysel Etkisi	29
--	----

Aynur KOÇAK

Sefa YILDIZ

5. Oturum

Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikalarında Âşık Veysel	31
---	----

Süleyman FİDAN

Halkbilimsel Metaetik Kuram ile Âşık Veysel'in Şiirlerinde Varoluşçuluk Felsefesi Bağlamında Değerler	33
---	----

Sacide ÇOBANOĞLU

Bir Faklore Örneği Geleneğe Dönüşebilir mi? Âşık Veysel'in Ayakkabıya/Çoraba Para Koyma Hikâyesi	35
--	----

Songül ERMEÇLİ

Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri Hakkındaki Chat GPT Bilgilerinin İncelenmesi.....	37
--	----

Seven Nur KÖMÜRCÜ

6. Oturum

Veysel'in Tarihe Düştüğü Notlar.....	38
--------------------------------------	----

Sertan ALİBEKİROĞLU

Âşıkların Dilinden Ahde Vefâ(sız).....	40
--	----

Ebru BİRKAN AKHAN

Âşıklık Geleneği Bağlamında Âşık Olma Kıstaslarının Halk Hikâyelerine Yansıyan Bir Örneği: Mahmut ile Nigâr Hikâyesi	42
--	----

Oğuzhan PAMUKÇU

Alevî-Bektaşî Şiirlerinde Kozmos.....	44
---------------------------------------	----

Emine TAŞ

7. Oturum

Destur Başlıklı Şiirler Üzerine Bazı Tesbitler	46
--	----

Mümin TOPCU

Kahramanmaraşlı Halk Şairi Giryani	47
--	----

Ayşenur ÖZDAL

Çıldır Âşıklık Geleneği ve Âşıkların Güncel Problemleri.....	49
--	----

Tülin GÜMÜŞ

İsmail Türüt'ün Müziğini Yakınsama Kültürü ve Transmedya Hikâye Anlatıcılığı Üzerinden Düşünmek	51
---	----

Gökhan ALTINBAŞ

Âşıklık Geleneğinin Temsilcilerinden Kilisli Âşık Sümbül.....	53
---	----

Berna DİNÇ MUSLUK

Şahkulu’ndan Yalıncak’a Harabi’den Veysel’e Âşık Şiirinin Mistik Kökenlerine Bir Yolculuk

*Ömür CEYLAN**

Özet

Dünyanın çok daha büyük, ulaşım ve iletişimin çok daha sınırlı olduğunu zannettiğimiz çağlar boyunca –ki bu da modern dünyanın kendisini kutsamak için yarattığı halüsinatif algının bir parçasıdır-, sözlü kültürle beslenen ezoterik yapıların bugün dahi çözilemeyen ağlar kurduğunu biliyoruz. Doğuda ve batıda; diller, dinler, ülkeler hatta kıtalar ötesi kurulan bu ağlar, Mezopotmya ve Mısır gibi coğrafi imkanları sebebiyle medeniyet havzası kabul edilen yerlerde çok daha karmaşık yapılara dönüşür. Anadolu da esasen o coğrafyalardan biridir. Son yıllarda ne yazık ki hepimizin dünyasına giren sismoloji haritaları gibi Anadolu’nun kültürel fay haritası çıkarılabilse, tarihi derinliğinin en az jeolojik derinliği kadar karmaşık olduğu görülecektir.

Kalan Müzik arşivinde bulunan bir Veysel kaydı, dikkat çekmeye çalıştığımız türden kültürel bir fay kırığının hediyesi olmalıdır:

Etmeyip Şâh-ı Peyâmbere’den hayâ Hak’dan hazer
Kûfiyân-ı bî-vefâlar nakz-ı ahd etmiş meğer
Kurretü’l-ayn-ı Resûl’ü eylemişler der-be-der
Var ise gel hâtır-ı Şâh-ı Resûlullâh eger
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin ibni Ali’den bir haber

Teşnegâna kıl nazar bir katre su bulmuş mudur
Gülsitân-ı Ahmed-i Muhtâr’ı gör solmuş mudur
Kerbelâ toprağı hep al kan ile dolmuş mudur
Bul Hüseyin-i Kerbelâ’yı bak şehîd olmuş mudur
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin ibni Ali’den bir haber

Veysel’in dillendirdiği bu maktel, âşıklık geleneğinin usta-çırak ilişkisi içinde kullanılan usta malı şiirlerden biri değildir. Bektaşî ayinlerinde okunan bir Kerbela mersiyesidir ve şairi de en ünlü Bektaşî şairlerinden Edip Harabi’dir. Veysel her ne kadar birkaç bendini okuyorsa da şiir, halen Süleymaniye kütüphanesinde bulunan ve Harabi’nin kendi el yazısıyla temize çektiği divanının 31. sırasındaki 10 bendlik mersiye. Peki bu şiir Veysel’e nasıl ulaşmıştır?! Kitaptan okuyup ezberleyemeyeceğine göre şiiri Veysel’e ulaştıran tarihi bir dip dalgası olmalıdır.

Bu bildiri, söz konusu Kerbela Mersiyesi’nin Edip Harabi’den Âşık Veysel’e, Göztepe Şahkulu Sultan Tekkesi’nden Mescit Köyü Yalıncak Tekkesi’ne uzanan yolculuğunu ele almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, Harabi, âşıklık geleneği

* Prof. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, E-posta: omur.ceylan@ikcu.edu.tr

From Şahkulu to Yalıncağ, from Harabi to Veysel: A Journey into the Mystical Origins of Âşık Poetry

Abstract

Throughout the ages, when we believed the world to be much larger, and transport and communication were significantly limited - a perception perpetuated by the modern world to glorify itself - we now understand that esoteric structures, nourished by oral traditions, established networks that remain indecipherable even today. These networks, spanning across the East and West, transcending languages, religions, countries, and even continents, develop into intricate systems in regions like Mesopotamia and Egypt, celebrated as cradles of civilization due to their geographical advantages. Anatolia, in essence, is one of these unique regions. If we were to create a cultural fault map of Anatolia, akin to the seismological maps that have unfortunately become all too familiar in recent years, we would discover that its historical complexity matches its geological depth.

A Veysel recording in the archive of Kalan Music should be the gift of a cultural fault fracture of the kind we are trying to draw attention to:

Etmeyip Şâh-ı Peyâmbere'den hayâ Hak'dan hazer
Kûfiyân-ı bî-vefâlar nakz-ı ahd etmiş meğer
Kurretü'l-ayn-ı Resûl'ü eylemişler der-be-der
Var ise gel hâtır-ı Şâh-ı Resûlullâh eger
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin ibni Ali'den bir haber

Teşnegâna kıl nazar bir katre su bulmuş mudur
Gülsitân-ı Ahmed-i Muhtâr'ı gör solmuş mudur
Kerbelâ toprağı hep al kan ile dolmuş mudur
Bul Hüseyin-i Kerbelâ'yı bak şehîd olmuş mudur
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin ibni Ali'den bir haber

This maqtel, as expressed by Veysel, does not belong to the master-produced poems often employed in the master-apprentice relationship of the âşıklık tradition. Instead, it is a Kerbelâ elegy recited during Bektashi rituals, authored by Edip Harabi, one of the most renowned Bektashi poets. While Veysel recites a few lines from it, the poem itself consists of ten lines, found in the 31st section of Harabi's divan, which still resides in the Süleymaniye library, handwritten by Harabi himself. So, how did this poem come into Veysel's possession? Since he could not read it from a book and commit it to memory, there must have been a historical event or circumstance that brought the poem to Veysel.

This paper deals with the journey of this Karbala elegy from Edip Harabi to Âşık Veysel, from Göztepe Şahkulu Sultan Tekke to Mescit Village Yalıncağ Tekke.

Key Words: Âşık Veysel, Harabi, minstrelsy tradition

Değerlerin ve Formların Entegrasyonu Bağlamında Bir Model Olarak Âşık Veysel ve Türk Dünyası

Özkul ÇOBANOĞLU*

Özet

Âşık Veysel, Cumhuriyetin milletimize yeni getirdiği değerlerimizle binlerce on binlerce yıllık bizi biz eyleyen geleneksel değer ve formlarımızı kaynaştırarak “Ulus devlet” yürüyüşümüze çok yönlü katkılar sağlayan bir kültür insanımızdır. Çok yönlü sosyo-kültürel bir entegrasyon sürecinden geçen Türk dünyası bağlamında âşık Veysel örneğinden hareketle neleri nasıl yapabileceğimiz tartışması bildirimizin ana tezini oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Entegrasyon modeli, Âşık Veysel, ulus devlet, birleşmiş Türk devletleri, âşık konservatuvarı

Âşık Veysel and the Turkish World as a Model for the Integration of Values and Forms

Abstract

Âşık Veysel is a cultural person who has contributed in many ways to our “nation-state” march by fusing our thousands of years old traditional values and forms with the values that the Republic has just brought to our nation. The main thesis of our paper is the discussion of what we can do and how we can do it, based on the example of Âşık Veysel in the context of the Turkish world, which has gone through a multi-faceted socio-cultural integration process.

Key Words: Integration model, Âşık Veysel, nation state, united Turkish states, minstrel conservatory

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, E-posta: ozkul@hacettepe.edu.tr

Mitikmüzikoloji, Mimetik Stil ve Hayvan Üslubu Penceresinden Tuva İrçılarının Yâreni: İgil

*Feyzan GÖHER BALÇIN**

Özet

Binlerce yıldır insanlık tarihi ile birlikte gelişen çalgılar, salt müzik aracı olmaktan daha derin anlamlara sahiptirler. Destanlara eşlik eden çalgılar, askerî müzik takımının bir parçası olanlar, av aracı olarak kullanılanlar, müzik icra etmenin yanı sıra çeşitli işlevsel amaçlarıyla da karşımıza çıkarlar. Türk dünyasında ozan, âşık, haycı, ırçı gibi çeşitli isimlerle anılan halk şairleri de üzerlerine çeşitli yan anlamlar yüklenmiş çalgılarını kendilerine yâren edinmişlerdir. Söz edilen yan anlamlar, pek çok kez mitoloji ve müzikolojinin ortak bir alt dalı olarak kabul edilebilecek “mitikmüzikoloji”nin inceleme kapsamına giren çoklu kültürel kodlar barındırırlar.

Güney Sibiryâ Türklerinden Tuvalar, geleneksel müziklerini büyük ölçüde sürdüren bir topluluktur. Ülkenin milli simgelerinden birisi, iki telli yaylı bir saz olan “ıgil”dir. İgil, Tuva ozanları ırçıların başlıca çalgısıdır. İgilin kökeni, binlerce yıl önceye dayanmaktadır. Arkaik özelliklerini koruduğu düşünülen igil çalgısının yakın akrabası olan “kıl” sazi, günümüzde Saha (Yakutistan) bölgesinde çalınmaktadır. İgil, bilhassa Moğolların milli çalgılarından olan “morin-huur” ve Altay Türklerinin “ikili” çalgısı ile benzerlikler göstermektedir. Söz edilen her dört çalgı, Türk ve Moğollardaki “at kültü” ile ilişkili olarak gelişmiştir. Türklerin kanadı olduğu ifade edilen at, Eski Türk İnanişından günümüze, oldukça özel bir konuma sahiptir. At, Türk ve akraba toplulukların pek çok çalgısına morfolojik biçimlerde yansıtıldığı gibi (burguluk üzerinde at başı heykelciği, at çizimleri vb.), melodiler içinde taklitlerle, çalgı yaradılış efsanelerinde de yer almaktadır. Bu da hem mitikmüzikolojiye, hem de doğa taklitlerinin sanatta kullanımı esasına dayanan “mimesis” kavramına gönderme yapmaktadır. Sibiryâ Türklerinde, doğa, bilhassa da hayvan teması öylesine kuvvetlidir ki, tıpkı sanatta olduğu gibi, müzikte de bir “hayvan üslubu”ndan söz edilebilir. Eski Türk İnancı köklerine dayanan bu üslup, sanatsal yaratıcılıklarla muazzam bir zenginliğe kavuşmuştur.

Betimsel karaktere sahip bu çalışmada, bir ulusun simgesi haline gelmiş igil çalgısının yaradılış efsanesi, yapısı ve kullanım sahaları, mitikmüzikoloji, mimetik stil ve hayvan üslubu açısından ele alınmıştır. Literatür taraması ile birlikte alan araştırması verilerine dayalı olarak şekillendirilen çalışmada, Tuva’da gerçekleştirilen görüşmeler ve gözlemlerden veriler sunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Tuva müziği, ır, ırçı, ozan, İgil, mitikmüzikoloji, mimetik üslup, Türk müziğinde hayvan üslubu

Companion of the Tuvan Bards: Igil From the Perspective of Mythicmusicology, Mimetic Style, and Animal Style-

Abstract

Musical instruments, which have developed with the history of humanity for thousands of years, have a deeper meaning than just being an object of music production. Musical instruments accompanying epics, being part of military bands, used as hunting tools, appear with various functional purposes as well as performing music. Folk poets, who are known by various names such as ozan, aşık, haycı, and ırçı in the Turkish world, have taken their instruments with various connotations on them as their companions.

* Prof. Dr., Niğde ÖHÜ, TMDK, Müzikoloji ABD, E-posta: feyzan_goher@yahoo.com

Mentioned meanings contain multiple cultural codes that are within the scope of the study of "mythic musicology", which can be considered as a common sub-branch of mythology and musicology.

Tuvans, one of the Southern Siberian Turks, are a community that has largely preserved their traditional music. One of the national symbols of the country is the "igil", a musical instrument with two strings. The igil is the main instrument of the Tuvan bards. The origin of the igil goes back thousands of years. The "kıl" instrument, which is a close relative of the igil instrument, which is thought to preserve its archaic characteristics, is played in the Sakha (Yakutia) region today. The igil has similarities with the "morin-khuur", one of the national instruments of the Mongols, and the "ikili" instrument of the Altai Turks. All four instruments mentioned were developed in relation to the "horse cult" in Turks and Mongols. The horse, which is stated to be the wing of the Turks, has a very special position from the Old Turkish Belief to the present. The horse is reflected in many instruments of Turkish and related communities in morphological forms. In addition, the sound of a horse is imitated in the melodies, and the horse is mentioned in the legends of the instrument creation. This refers to both mythicmusicology and the concept of "mimesis", which is based on the use of nature imitations in art. Nature, especially animal theme is very important for Siberian Turks. Therefore, as in other art forms, there is an animal style in music. This style, which is based on the roots of the Old Turkish Faith, has gained immense wealth with artistic creativity.

In this descriptive study, the creation myth, structure and usage areas of the igil instrument, which has become the symbol of a nation, are discussed in terms of mythic musicology, mimetic style and animal style. In the study, which is shaped based on field research data together with literature review, data from interviews and observations held in Tuva have been presented.

Key Words: Tuvan music, folk songs, ır, bard, İgil, mythicmusicology, mimetic style, animal style in Turkish music

Âşık Müziğinde Dramatik Unsur

Sevilay ÇINAR*

Özet

Sözün müzikle buluştuğu, müziğin hikâyeyle bütünleştiği, şiirin atışmalarla performansa dönüştüğü, kimi zaman dinleyicinin de bu performansa dahil olduğu; estetik bir deneyimdir, sanatın temsildir âşık müziği. Anlatıcının temsilinde ve dinleyicinin dâhilinde, bir olay örgüsü içerisinde anlatılan hikâyeler ve seslendirilen şiirlerde; anlatıcının olay örgüsünü güçlendirdiği sosyo-kültürel çatışmalar ve karşıtlıklarla, anlatımında sergilediği jest ve mimiklerle, taklitle canlandırma eylemini aktif kılmasıyla, adeta bir oyun temsiline dönüşür âşık müziği.

Her ne kadar bir oyun çıkarmak endişesiyle dramatize edilmese de anlatıcının tasarruflarıyla çerçevelediği belirli bir mekân ve zamanda; söz sanatıyla canlandırılan, yazılı bir metne dayalı olmayan ve aynı zamanda merasim kalıntılarının, köy yaşamının ya da şehir hayatından alıntılanan konuların gündemindeki hikâyelerle icra edilir âşık müziği. Bünyesinde barındırdığı ezgi-ritim kalıplarıyla, tekrar eden motifleriyle, süslemeler-alçalıp-yükselmeler gibi nüanslarıyla hem anlatıcıyı hem seyirciyi bir duygudan diğer bir duyguya sokan, merak duygusunu canlı tutan; yansılama-canlandırma gibi söz konusu dramatik unsurları barındıran müziğin, bu duygulanım sürecinde dramaturjik bir eylem olarak işlev kazandığı, adeta bir art alanıdır âşık müziği.

Dolayısıyla, “*müzik, insanın oyunculuk yeteneğinin en saf dışavurumudur*” diyen Huizinga’nın, oyun teorisinden hareketle, âşık müziğini diğer halk müziği örneklerinden ayrıcalıklı kılan unsurların başında dramatik karakteri barındırmasıdır tespitinde bulunmak yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda, çalışmanın seyrinde söz konusu tespiti yönelik; âşık müziğinin kökeninde dramatik unsurları oluşturan öğeler nelerdir? Anlatıya eşlik eden müziğin dramatik işlevsellik bağlamları nelerdir? Âşığın anlatımında görülen doğaçlama, anlatımına eşlik eden müzik icrâsında da görülür mü? Müzik, anlatımın hangi aşamalarında icra edilmektedir? ve diğer sorular, âşık müziğinden örnek verilerle detaylandırılacaktır. Bu verilere ek olarak; söz ustalığını, canlandırdığı hikâye karakterleri bünyesinde eyleme dökerek müzikal bir anlatım karakterini belirleyen âşığın temsili kimliği; Goffman’ın dramaturjik teorisinde kullandığı kavramsal çerçeve zemininde ve özellikle dramaturjik sadakat, dramaturjik disiplin ve dramaturjik tedbir unsurları etrafında ayrıca tanımlanacaktır.

Anahtar Sözcükler: Âşık müziği, âşık temsili, oyun, dramatik unsur

The Dramatic Element in Âşık Music

Abstract

Âşık music, where words meet music, music integrates with story, poetry turns into performance with poetry slam, and sometimes the audience is included in this performance; is an aesthetic experience, representation of art. Âşık music, in the representation of the narrator and attendance of in the audience, in the stories told in a plot and in the poems sung; with the socio-cultural conflicts and contrasts that the

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, E-posta: sevilay.cinar@hbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1384-7510

narrator strengthens the plot, with the gestures and mimics he displays in his narration, and the act of activating the act of imitation, it almost turns into a play representation.

Although it is not dramatized with the concern of making a play, Âşık music is in a certain place and time framed by the narrator's savings; It is performed with stories that are animated by rhetoric, not based on a written text, and at the same time on the agenda of ceremonial remains, village life or subjects quoted from city life. Âşık music, with its melody-rhythm patterns, repetitive motifs, and nuances such as decorations-ups and downs, keeps both the narrator and the audience alive and the sense of curiosity that makes them go from one emotion to another. Âşık music is almost a background knowledge, which contains such dramatic elements as imitation-impersonation, functions as a dramaturgical action in this affectivity process.

Therefore, it would not be wrong to state that Huizinga, who said “music is the purest expression of human of acting talent”, based on his theory, is that it has the dramatic character at the beginning of the elements that make âşık music privileged from other folk music examples. In the course of the study, for the determination in question; what are the elements that make up the dramatic elements in the origin of âşık music? What are the dramatic functional contexts of the music accompanying the narrative? Is the improvisation seen in the âşık's expression also seen in the musical performance that accompanies his expression? At what stages of expression is the music performed? and other questions will be detailed with sample data from âşık music. In addition to these data; the representation identity of the âşık, who has determined the character of a musical expression by putting his verbal mastery into action within the story characters he portrays; it will be defined on the basis of the conceptual framework used by Goffman in his dramaturgical theory and especially around the elements of dramaturgical fidelity, dramaturgical discipline and dramaturgical measure.

Key Words: Âşık music, âşık representation, play, dramatic element

Âşık Müziğinden Türeyen Bir Uzun Hava Türünün Tasnif ve Önerisi: “Derbeder Havası”

*Erdem ÖZDEMİR**

Özet

Âşıkların temel uygulama unsurlarından biri olan müzik, aynı zamanda Türk Halk Müziği genel başlığı altında değerlendirilmektedir. Âşıkların fasıllardaki performans esnasında veya bireysel kayıt ortamlarında icra ettikleri ezgileri için genel bir adlandırmayla aşık müziği üst başlığını kullanıyor olsak da tüm Anadolu aşıklığını kuşatan türdeş bir aşık müziği yoktur. Yani aşık hangi yörenin kültür çevresinde yetişmiş ise genelde o yörenin müziğini incelemektedir. Müziksel bir tür sınıflandırmasının öncelikli esaslarından biri yöreselliktir ve bu halde Âşık Müziği dağarı birden çok il hatta bölgeyi kapsamaktadır. Bununla birlikte âşıklar gerek yörelerinin gerekse komşu ve seyahat edilen yörelerin ezgilerini, ilgi ve becerileri nispetinde icra etmektedirler.

Âşıklar özellikle bugün yaygın olarak varlık sürdürdükleri Kuzeydoğu Anadolu illerinin hem geçmişte hem de günümüzde öncelikli müzisyenleridir ve Âşık Havaları olarak adlandırılan genel ezgi dağarı içerisinde pek çok uzun hava ve kırık hava örnekleri mevcuttur. Bu örnekler günümüze değin yapılmış THM tür sınıflandırmalarında bir tür olarak sınıflandırılmaya alınmamıştır. Âşıkların dağarlarındaki kalıp ezgilerin bazıları farklı âşıklarca ve farklı sözlerle sıklıkla işlenme, bu işlenen söz ve ezgilerin türküleşmesi ve türküleşmiş öğelerin bir öbek oluşturması sonucu bir THM türü olarak değerlendirilmeye matuftur.

Bu bildiride tür sınıflandırması içerisinde olmasını önerdiğim ve Kuzeydoğu Anadolu âşıklarının hemen hepsinin en az bir örnekle zenginleştiği, türküleşmiş örneklere de sahip olan Derbeder Havası, başta müziksel ve şiirsel doku olmak üzere tüm yönleriyle ele alınacak ve neden bir tür olarak sınıflandırılması gerektiği konusunda izahlar getirilecektir.

Bu bildiri, Âşık Müziği alanında on beş yıla varan saha çalışmalarımda elde edilen verilerin analiz ve yorumuna, buna bağlı olarak gerçekleştirilen görüşme, katılarak gözlem ve kaynak taraması yöntemlerine dayanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Âşık, uzun hava, türkü, derbeder, tür

Classification and Suggestion of an “Uzun Hava” Genre Deriving from Aşık Music: “Derbeder Havası”

Abstract

Music, which is one of the basic application elements of Aşiks, is also evaluated under the general title of Turkish Folk Music. Even though we use the general title of Aşık music for the melodies performed by the aşiks during the performances in fasıls or in individual recording environments, there is no homogeneous aşık music that encompasses all Anatolian aşiks. In other words, the aşık generally prioritizes the music of that region in which he grew up in the cultural environment of the region. One of the primary principles of a musical genre classification is locality, and in this case, the repertoire of Aşık Music covers more than one province or even region. In addition to this, the aşiks perform the

*Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Devlet Konservatuarı, Disiplinler Arası Türk Dünyası Müzikleri Anabilim Dalı, E-posta: erdem@uludag.edu.tr

melodies of their region as well as the neighboring and travelled regions according to their interests and skills.

Aşıks are the primary musicians of the Northeastern Anatolian provinces, where they are common today, both in the past and today, and there are many examples of Uzun Hava and Kırık Hava in the general melody called Aşık Havaları. These specimens have not been classified as a genre in the THM genre classifications made to date. Some of the stereotypical melodies in the repertoire of the aşiks are considered as a type of THM as a result of the frequent processing by different aşiks and with different lyrics, these words and melodies becoming folk songs and forming a cluster of folk songs.

In this paper, Derbeder Havası, which I recommend to be in the genre classification and which almost all of the Northeast Anatolian aşiks enrich with at least one example, and which also has folk songs, will be discussed in all its aspects, especially its musical and poetic texture, and why it should be classified as a genre will be explained.

This paper is based on the analysis and interpretation to data obtained in my field studies of up to fifteen years in the field of Aşık Music, and the methods of interview, observation by participation and resource scanning.

Key Words: Aşık, uzun hava, türkü, derbeder, type

Folklorun Dört İşlevi Bağlamında Âşık Veysel'in Türküleri Üzerine Bir Değerlendirme

Pelin DEMİRÇE ALTINTAŞ*

Kenan Serhat İNCE*

Özet

Âşık Veysel; 1894 yılında Sivas'ın Sivrialan köyünde dünyaya gelmiş, kendi döneminde büyük bir etki yaratmış önemli bir halk ozanıdır. Dönemin Âşık geleneği, saz şairleri içerisinde yerini alan Âşık Veysel; saz çalmayı öğrenmiş ve saz icrasında büyük bir ustalık kazanmıştır. Hayatı; acı ve çile ile geçecek olan ve türküsünde de dile getirdiği gibi uzun ince bir yola koyulmuştur. Hayatın ona getirdiklerine rağmen büyük bir tevekkül ile yaşadıklarını kabullenen Veysel; 40 yaşından sonra şiir yazmaya başlamıştır. Okuma yazması olmamasına rağmen yaşamı boyunca yaşadıklarını şiirlere, şiirleri de sazı ile ezgilendiren Âşık Veysel'in türküleri Anadolu'nun dört bir yanında söylenir olmuştur. Günümüzde de dilden dile söylenen Veysel'in şiir ve türkülerinde; aşk, sevgi, saygı, tabiat, dayanışma, eğitim gibi toplumsal ve kültürel değerlerin yanı sıra adalet ve özgürlük gibi evrensel konulara da değindiği görülmektedir. Bu çalışma da sözleri ve bestesi kendine ait olan türkülerinin işlevsel açıdan değerlendirilmesi amaçlamaktadır. TRT Türk Halk Müziği repertuvarında Âşık Veysel Şatıroğlu'nun kaynak kişi olarak bulunduğu altmış altı adet türkü bulunmaktadır. Bunlardan altı adetinde derleyen olarak kendisinin adı yazmaktadır. Çalışmanın kapsamı Âşık Veysel'in TRT repertuvarında bulunan ve en çok icra edildiği düşünülen on adet türkü ile sınırlandırılmıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılarak tespit edilen türküler müziğin işlevsel yapısını çözümlemeye kullanılmıştır. Seçilen türküler söylenme amacına göre William Bascom'un folklorun dört işlevi (Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme işlevi, değerlere, toplum kurallarına ve törelere destek verme işlevi, eğitim ve kültürün gelecek kuşaklara aktarılması gelecek kuşakların eğitilmesi işlevi ve kişisel ve toplumsal baskılardan kaçıp kurtulma işlevi) açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; Âşık Veysel'in duygusal deneyimler yaşadığı ve bu duygusal deneyimleri türkülerinde ifade ettiği, toplumun değerlerini, inançlarını, geçmişini ve kimliğini türküler ile ifade ettiği ve bu şekilde aynı zamanda toplumun ortak hafızasını ve kültürel bağlarını koruyup türkülerin aracılığı ile toplum üyeleri arasında birliği sağladığı, hatırlanması ve unutulmaması gereken önemli toplumsal değerleri, bilgileri, yeni nesillere türküler aracılığı ile ilettiği saptanmıştır. Dolayısıyla Âşık Veysel'in türkülerinin bu dört işlev açısından değerlendirilebileceği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Türk halk müziği, âşıklık geleneği, Âşık Veysel, William Bascom

An Evaluation of Âşık Veysel's Folk Songs in the Context of the Four Functions of Folklore

Abstract

Âşık Veysel was born in 1894 in the village of Sivrialan in Sivas and he became an important folk poet who had a great impact during his time. As a part of the Âşık tradition and among the saz poets of his era, Âşık Veysel learned to play the saz and became highly skilled in saz performance. His life took a path of hardship and suffering, as expressed in his songs, following a long and narrow road. Despite what life brought him, Veysel accepted and lived through his experiences with great resignation. He started writing poetry after the age of 40, even though he was illiterate. Throughout his life, he transformed his experiences into poems and accompanied them with his saz, making his türküs (folk

*Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi, Halkbilim ve Araştırmaları Merkezi, Türk Halk Müziği Birimi, E-posta: paltintas@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0938-4624

*Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği ASD, E-posta: kenan.ince@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0242-200X

songs) widely sung across various regions of Anatolia. Veysel's poems and türküs, which continue to be passed down from generation to generation, touch upon not only local and cultural values such as love, respect, nature, solidarity, and education but also universal themes like justice and freedom. This study aims to evaluate the functional aspects of Veysel's türküs, which have lyrics and melodies of his own. Among the sixty-six türküs found in the Turkish Folk Music repertoire of TRT (Turkish Radio and Television Corporation), six of them are credited to Veysel as the collector. The scope of the study is limited to the ten türküs by Âşık Veysel, which are believed to be the most frequently performed ones and are included in the TRT repertoire. The türküs identified through document analysis were used to analyze the functional structure of music. The selected türküs were evaluated in terms of their purposes according to William Bascom's four functions of folklore: the function of passing the time pleurably, entertaining and amusing; the function of supporting values, social rules, and customs; the function of educating and transmitting culture to future generations; and the function of escaping and liberating oneself from personal and social pressures. As a result, it was determined that Âşık Veysel expressed his emotional experiences and the society's values, beliefs, past, and identity through his türküs, thus preserving the collective memory and cultural ties among members of the society and transmitting important social values, knowledge, and information to future generations through his türküs. Therefore, it can be seen that Âşık Veysel's türküs can be evaluated in terms of these four functions."

Key Words: Turkish folk music, aşıklık tradition, Âşık Veysel, William Bascom

“Sivas Akşam Sohbetleri” Bir Etkinliğin Düşündürdükleri

Hande SAĞLAM*

Özet

Bu sunumda 2022 Ağustos ayından bu yana Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşım Programı (2236 - Co-Funded Brain Circulation Scheme 2) ve TÜBİTAK desteği ile tarafımdan tasarlanan ve yürütülen “Transmission of Knowledges: The Master - Apprentice Relationship in the Âşık Tradition” başlıklı projenin sonuçlarından bahsedilecektir.

Sivas yöresi âşıklarının aktif katılımlarıyla, hem geleneksel usta-çırak yöntemlerini kullanarak hem de 21. yüzyılın değişen şartlarına uyum gösteren yeni teknikler geliştirerek bu kaybolmaya başlamakta olan geleneği gelecek nesillere aktarmak için alternatif yöntemler geliştirmek bu araştırma projesinin ana fikrini oluşturmaktadır.

Bu sunumda yukarıda söz edilen proje kapsamında “Sivas Akşam Sohbetleri” adı altında 19 – 22 Haziran 2023 tarihlerinde organize edilen etkinliğin planlanma amacı, etkinlik süreci ve sonuçlarından bahsedilecektir.

Bu geleneğin şu anda içinde bulunduğu durumu, Sivas özelinde inceleyen projenin teorik temeli Jose Carvalho’nun “Meeting of Knowledges” projesinden ilham alınarak kurgulanmış ve Carvalho’nun ‘organik ve sentetik bilgi’ konseptleri araştırmanın teorik temel taşı oluşturmuştur. J. Assmann’ın “bireysel” ve “kolektif” bellek kavramları (1995, 1988 ve 2017) ile Erlls’in kolektif bellek yaklaşımlarının (2017) da kuramsal çerçevesini oluşturacağı bu sunumda, yerel âşıkların konu hakkındaki hem günümüz hem de ileriye dönük görüşleri ve önerileri kilit rol oynayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Âşık, gelenek, organik bilgi, sentetik bilgi, Sivas, kolektif bellek

“Sivas Evening Talks” Reflections on an Event

Abstract

In this presentation the results of my research project entitled "Transmission of Knowledge: the Master-Apprentice Relationship in the Âşık Tradition" will be introduced. This research project started in August 2022 and is supported by the 2236 - Co-Funded Brain Circulation Scheme 2 and TUBITAK and examined the current situation of the master-apprentice relationship in the âşık tradition.

The main idea of this research project was to develop alternative methods to preserve this tradition, which will presumably disappear within one generation according to the forecasts of our âşıks.

This paper will focus on the planning and outcomes of an event which was organized from 19-22 June 2023 under the title "Sivas Evening Talks" as part of this research project.

The theoretical framework of the project and this particular article is based on Jose Carvalho's project, the "Meeting of Knowledges". Carvalho's concept of organic and synthetic knowledge in particular will be used as the main concept for the entire project. J. Assmann's concepts of "individual" and "collective" memory (1995, 1988 and 2017) and Erlls' approaches to collective memory (2017) will also form the theoretical framework of this article. Nevertheless, the insights and suggestions of local âşıks on this

* Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi & Viyana Müzik ve Sahne Sanatları Üniversitesi, E-posta: saglam@mdw.ac.at

topic, both on the current and on the future situation, will be used as the main source of this research project and this paper.

Key Words: Âşık, transmission, organic knowledge, syntetic knowledges, Sivas, collective memory

Âşık Şiirinde Hikmetli Söz Söyleme Geleneği ve Âşık Veysel Şiiri

Halil İbrahim ÜNSER*

Özet

Eski Yunan, İran ve Hint şiirlerinde de mevcut olan hikmet arayışı, Budist ve Maniheizm dönemlerde şiir ile topluma anlatılan hikâyelere eklenen mistik katmanla Türk şiirinde ana konulardan biri hâline gelmiştir. Temeli eski Türklerin yaratıcı, doğa ve canlı ile kurduğu ilişkiye dayandırılacak hikmetli söz söyleme geleneğinin; yaratıcı, âlem ve insan üçgeninde geliştirdiği ezoterik bilgiler üzerine inşa edilen, gnostik bir inanış olarak nitelendirilebilecek Maniheizm inanışı sonrasında Türk şiirine yerleştiği söylenebilir. Bu gelenek İslamiyet'e geçişle ortaya çıkan ve benzerlerine göre daha realist bir çizgisi olan tebliğci Türk dervişlerinin eserleriyle yaygınlaşmış ve hikmet üzerine kurulu dinî-tasavvufi edebiyatın filizlenmesine kaynaklık etmiştir.

Hoca Ahmet Yesevi'nin ve eseri *Divan-ı Hikmet*'in istikametindeki Türk dervişlerinin İslamiyet'i yaymayı kendilerine görev edinmeleriyle İslami bir boyut kazanan hikmet arayışı, İslam medeniyetinde zaman içerisinde fikri bir zemine oturmuştur.

Âşık şiirinin modern dönemdeki en önemli temsilcisi konumunda olan Âşık Veysel, şiirlerinde hikmet arayışının gelenek içerisinde sıklıkla yer alan temel meselelerini ele almıştır. Düalizm, maddi âlemin kötülüğü, beyhudeliği ve hakikati bulmak için ondan kurtulunması gerektiği, ruhun dünyevi hayatta acı çektiği, kurtuluş için kurtarıcı bilgi ve hikmete ulaşmak gerektiği gibi temel gnostik inanışlar, Âşık Veysel'in şiirinde en saf hâliyle edebî bir nitelik kazanmış, kişisel dramlarının da etkisiyle özgünleşmiş ve modern insana hitap edecek bir güncelliğe erişmiştir.

Bu çalışmada hikmetli söz söyleme geleneği, farklı kültürlerdeki yansımaları da ele alınarak tanıtılacak ve sadece âşık şiirinde değil, Türk şiir geleneğinde de özel bir konumda olan Âşık Veysel şiirinin merkezinde "hikmet arayışı"nın bulunduğu iddiası ortaya konulacaktır. Bir gelenek olarak günümüze kadar gelen hikmet arayışının Âşık Veysel şiirinde gelişim ve dönüşüm geçirip geçirmediği sorusu, özellikle Âşık Veysel şiirinin karakterini oluşturan hikmet arayışı iddiamızı somutlaştırmak amacıyla çalışmanın temel problemi olarak tartışılacaktır. Çalışmada Âşık Veysel şiirinin; hikmetli söz söyleme geleneği bağlamında Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Kaygusuz Abdal ve Pir Sultan Abdal şiirlerinin devamı niteliğinde olduğu iddiası değerlendirilecek ve Âşık Veysel'in Türk şiirinde hikmet arayışlarına yeni bir boyut kazandırdığı tespiti somutlaştırılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, hikmetli söz söyleme, âşık şiiri

The Tradition of Dissemination Wisdom in Minstrel Poetry, and The Poetry of Âşık Veysel

Abstract

The quest for wisdom that features heavily in Ancient Greek, Persian and Indian poetry became one of the main themes also of Turkish poetry after a mystical layer was added to the stories told to the society in the form of poetry in the Buddhist and Manichean periods. The tradition of speaking words of wisdom, which may be seen as an outcome of the relationship established by the ancient Turks with the Creator, nature and living beings; which was built on the esoteric knowledge developed within the tripartite of the Creator, the universe and the human race; and which found a home in Turkish poetry

* Doç. Dr., Kapadokya Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Nevşehir, Türkiye.
E-posta: halil.unser@kapadokya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5456-0837

after the demise of Manichaeism that can be described as a gnostic belief, was disseminated through the works of the proselytizing Turkish dervishes who emerged with the transition to Islam and who followed a more realistic path than their counterparts, and supported the expansion of religious-mystical literature based on wisdom.

The quest for wisdom gained an Islamic dimension after Hodja Ahmet Yesevi and the proponents of his work Divan-ı Hikmet among the Turkish dervishes took on the duty of spreading Islam, and gained an intellectual basis in Islamic civilization over time.

In his poems, Âşık Veysel, the most prominent name in minstrel poetry in the modern period, addressed the basic issues related to the quest for wisdom that featured heavily in tradition. Basic gnostic beliefs such as dualism, the need to rid one's self of the evil and futility of the material world to find the truth, the belief that the soul suffers in the earthly realm, and the salvation of knowledge and wisdom gained the purest form of literary quality in Âşık Veysel's poetry, and acquired a unique shape from his personal dramas that ensured their relevance to modern society.

This study of the tradition behind words of wisdom will consider its reflections in different cultures, suggesting that the "quest for wisdom" lay at the center of Âşık Veysel's poetry, which holds a special place not only in the body of minstrel works, but also in traditional Turkish poetry. To concretize our argument that the quest for wisdom lies at the heart of Âşık Veysel's poetry, the question of whether the quest for wisdom, which has survived as a tradition into the present day, evolved and transformed through Âşık Veysel's poetry will be discussed as the main purpose of the study. It is thus suggested that Âşık Veysel's poetry can be considered a continuation of the poems of Hodja Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Kaygusuz Abdal and Pir Sultan Abdal within the tradition of speaking words of wisdom, and the conclusion that Âşık Veysel added a new dimension to the quest for wisdom in Turkish poetry will be concretized.

Key Words: Âşık Veysel, speaking words of wisdom, minstrel poetry

Millî Olandan Evrensele Âşık Veysel ve Şiiri

Yılmaz IRMAK*

Lale YÜCE*

Özet

Âşık tarzı şiir geleneğinin kökleri Orta Asya Türk kültüründe kopuz çalarak şiirler okuyan ozan-baksılara dayanmaktadır. Türk kültüründe 15. yüzyıldan itibaren gelenekselleşerek bir ekol oluşturan âşık tarzı şiir geleneği, 20. yüzyıla gelindiğinde Âşık Veysel Şatıroğlu'nu yetiştirmiştir. Sözlü kültür ortamında yetişen ve bulunduğu çağa ayak uydurup yeni bir yol açan âşık, etkileşimde bulunduğu entelektüel kesimin dil ve üslubunu yakalayarak bir bakıma aydın ile halk arasında köprü kurmuştur. Aydın kesim ile olan ilişkisi onun şiirlerini muhteva bakımından etkilemiştir. Geleneksel âşık şiirinin yeni bir forma bürünmesi, Âşık Veysel'in içerik olarak yeni deyişler, kavramlar ve âşıklık geleneğinde karşılaşılmayan konulara değinerek gelenekselin dışına çıkmasıyla olmuştur. Âşık Veysel'in şiirlerinde tabiat, aşk, tasavvuf, nasihat, ayrılık, çağdaşlık, Cumhuriyet, Cumhuriyet değerleri, millî konular, eğitim, insanlık sevgisi ve evrensel değerlerin tema olarak kullanıldığı görülmüştür. Âşık Veysel, şiirlerinde işlediği konularda sadece millî mevzularla sınırlı kalmamış aynı zamanda verdiği mesajlarla da evrensel bir nitelik kazanmıştır.

Okuma-yazma öğrenemeyişi, askere gidip vatanî borcunu ödeyemediğini düşünmesi onu millî konularda daha hassaslaştırmıştır ve bilhassa birkaç şiirinde bu konuyu işlemiştir. Âşık Veysel'in şiirlerinde de karşılaştığımız millî bilinç, ulusal değerlerin yaşatılması ve aktarılması konusunda bilinçli olma durumudur. Evrensel değerler ise mutluluk, dürüstlük, iş birliği, tevazu, sevgi, barış, saygı, sorumluluk, hoşgörü, özgürlük ve dayanışmadır. Günümüzde sözüyle ve saziyle var olan Âşık Veysel, şiirlerinde yakaladığı millî ve evrensel değerlerle geleceğe de sahip çıkmıştır. Ömrünü adadığı sanatında insanların ahlaklı, hoşgörülü, vatanını seven, milletini sayan bireylerin yetişmesi için nasihatler vermiştir. Türklüğü babasından kalan en değerli miras kabul ederek sahip çıkan Âşık Veysel, Türkiye sevgisini, Atatürk sevgisini, tarih bilincini, vatandaşlık görevini, birlik ve beraberliği şiirlerinde sıkça vurgulamıştır. Âşık, millî değerlerden evrensel değerlere ulaşan bir prototiptir ve ondan sonra yetişen birçok âşık onu örnek almıştır. Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiirlerinde karşılaşılan çeşitli temalar içerisinde millî bilinç ve evrensel değerlerin müstakil olarak incelenmemesi üzerine hazırlanan bu çalışmanın amacı şiirlerin millî bilinç ve evrensel değerler bakımından değerlendirilerek onun şiirlerine ve fikir dünyasına akademik camiada yeni bir pencere aralamaktır. Türk âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahip olan ve Cumhuriyet rejimine geçiş dönemine denk gelen Âşık Veysel Şatıroğlu'nun konu ile alakalı 18 adet şiiri incelenip örneklerle desteklenecektir.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, evrensel değerler, millî değerler

From National to Universal Âşık Veysel and His Poems

Abstract

The roots of the minstrel poetry tradition are based on the minstrel-baksi who recited poems by playing kopuz in Central Asian Turkish culture. The minstrel style poetry tradition, which became traditional in

* Doç. Dr., Sütçü İmam Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: yilmazirmak46@hotmail.com

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sütçü İmam Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Turkish culture from the 15th century and formed a school, raised Âşık Veysel Şatıroğlu in the 20th century. The minstrel, who grew up in an oral culture environment and kept up with the age he lived in, created a bridge between the intellectual and the public by catching the language and style of the intellectuals he interacted with. His relationship with the intelligentsia influenced his poems in terms of content. The traditional minstrel poetry took on a new form when Âşık Veysel went beyond the traditional by touching on new sayings, concepts and issues that were not encountered in the minstrel tradition. It has been seen that nature, love, mysticism, advice, separation, modernity, republic, republican values, national issues, education, love of humanity and universal values are used as themes in Âşık Veysel's poems. Âşık Veysel was not only limited to national issues but also gained a universal character with the messages he gave. The fact that he could not learn to read and write and that he thought that he could not pay his national debt by going to the military made him more sensitive to national issues and he dealt with this subject in a few of his poems. The national consciousness that we encounter in Âşık Veysel's poems is the state of being conscious of keeping national values alive and transmitting them. Universal values are happiness, honesty, cooperation, humility, love, peace, respect, responsibility, tolerance, freedom and solidarity. Âşık Veysel, who exists today with his words and instruments, has also protected the future with the national and universal values he captured in his poems. In his art, which he devoted his life to, he gave advice to raise moral, tolerant individuals who love their homeland and respect their nation. Âşık Veysel, who embraced Turkishness by accepting it as the most valuable inheritance from his father, frequently emphasized the love of Turkey, the love of Atatürk, the awareness of history, the duty of citizenship, and unity and solidarity in his poems. The minstrel is a prototype that reaches universal values from national values, and many minstrels who grew up after him took him as an example. The aim of this study, which is prepared on the fact that national consciousness and universal values are not analyzed independently within the various themes encountered in Âşık Veysel Şatıroğlu's poems, is to open a new window in the academic community to his poems and world of ideas by evaluating the poems in terms of national consciousness and universal values. 18 poems of Minstrel Veysel Şatıroğlu, who have an important place in the Turkish minstrel tradition and coincide with the transition period to the Republican regime, will be examined and supported with examples.

Key Words: Âşık Veysel, universal values, national values

Halk Psikolojisi Bağlamında Âşıklık Sanatı Söylemi ve Âşık Veysel'in Söylem Evrelerindeki Yeri

Harika Z. ERYILMAZ*

Özet

Halk psikolojisi, insanların inanç, istek, hayal, niyet ve duyguları gibi zihin durumlarını anlamlandırma ve gündelik yaşamda diğer insanların zihin durumlarını değerlendirerek onların davranışları hakkında öngöründe bulunabilme becerilerinin tümüdür. Zihin kuramı ve birçok farklı isimle de anılan halk psikolojisi, temelde insan zihninin önce kendi sınırlarını ve zihin durumlarını algılayan ve ardından başkalarının zihin durumlarını algılamayı kapsayan bilişsel bir beceri olmakla birlikte günlük konuşmalarımızın alt bölümlerini ifade eder. İçsel ve dışsal olarak iki durumlu incelenen halk psikolojisinde içsel durumlar insan zihninin kendini tanıması, anlamlandırması, “ben” oluşumu ve kendini söze dökebilme gibi kabiliyetleri incelerken, dışsal durumlar insan zihninin çevresini kavraması ve “ben” kavramının “biz” kavramına dönüşmesi; dolayısıyla “halk” oluşumunu irdeler. Tüm bu oluşumların temelinde zihnin algısında oluşanların söze dönüşümü yatmaktadır.

Âşıklık sanatının icracısı âşığın, toplumun yansıması; bulunduğu çevrenin sözcüsü olduğu bilinen bir gerçektir. Halk psikolojisi de “ben” kavramını algılayan zihnin kendini ifade biçimlerinin hemen ardından “biz” kavramına geçtiği yani bir “halk” oluşturmada ifadenin değişip dönüştüğü üzerine odaklanır. İfade biçimlerinin kalıplara bağlı olmak koşulu ile yeni yaratmalara sahne olduğu âşıklık sanatı söylemlerinin halk psikolojisi kavramının hangi noktasında olduğunun altını çizmek amacı taşıyan bu çalışma, halk psikolojisi bağlamında âşıklık sanatı söylemini ele almaktadır.

Tüm bu süreç içerisinde alana “halk psikolojisi” kavramının zihinsel bir süreç olduğuna ilişkin tanımlı yapılacakken, ses açısından çok benzer olan “halkların psikolojisi” kavramı ile olan ayrıma dikkat çekilecektir. Genelde halk psikolojisinin “ne olduğu” ile “ne olmadığı” kısaca tanımının yapıldığı çalışmada, halk psikolojisinde söylemin üç ana evresinin olduğu belirtilecek; âşıklık sanatının ise bu evrelerden hangisine dahil olduğu sorunsalının yanıtı aranacaktır. Dolayısıyla âşıklık sanatı icrasında var olan söylemlerin başlangıcından bu yana hangi evreye dahil edileceği belirtilerek özelde Âşık Veysel'in söylemlerinin “tekrar eden anlatı” evresine mi “işlenen anlatı” evresine mi dahil olduğuna değinilecektir.

Sonuç olarak dört temel hipotezle kendini ifade eden halk psikolojisi kavramında söylemin evrelerini açıklarken son ve temel hipotez olan “anlatı gerçekleştirme” hipotezinin Âşık Veysel söylemlerini sınıflandırırkenki konumuna da yer verilecektir.

Anahtar Sözcükler: Halk psikolojisi, anlatı gerçekleştirme hipotezi, işlenen anlatı

The Art of Minstrel Discourse in the Context of Folk Psychology and Âşık Veysel's Place in Discourse Stages

Abstract

Folk psychology is the whole of the ability to make sense of people's mental states such as beliefs, desires, dreams, intentions, and emotions and to make predictions about their behavior by evaluating

* Dr., Hacettepe Üniversitesi

other people's mental states in daily life. Folk psychology, which is also known as the theory of mind, is basically a cognitive skill of the human mind that first perceives its own limits and states of mind, and then includes perceiving the states of mind of others, also it refers to the subdivisions of our daily conversations. In the folk psychology, which can be examined in two situations as internal and external, internal situations examine the abilities of the human mind such as self-recognition, meaning, formation of "me" and expressing itself, while external situations allow the human mind to comprehend its environment and the concept of "me" to turn into the concept of "we"; therefore, it examines the formation of "folk".

Since all these formations lies the transformation of what is formed in the perception of the mind into words. It is a known fact that the minstrelsy, who is the performer of the art of minstrelsy, is the reflection of the society and the voice of the environment. Folk psychology also focuses on the fact that the mind, which perceives the concept of "me", passes to the concept of "we" right after the forms of self-expression, that is, the expression changes and transforms in creating a "folk".

This study, which aims to underline the point of the concept of folk psychology in the discourse of the art of minstrelsy, in which the forms of expression are subject to new creations, on the condition that they depend on the patterns, deals with the discourse of the art of minstrelsy in the context of folk psychology. During this whole process, while the definition of the concept of "folk psychology" as a mental process will be made in the field, attention will be drawn to the distinction between the concept of "folk's psychology", which is very similar in sound.

In the study, in which a brief definition of "what is" and "what is not" folk psychology is made, it will be stated that there are three main phases of discourse in folk psychology; the answer to the question of which of these phases the art of minstrel is included in will be sought. Therefore, by specifying which phase the discourses that have existed in the art of minstrelsy will be included since the beginning, it will be mentioned whether Âşık Veysel's discourses are included in the "repetitive narrative" stage or the "processed narrative" stage.

As a result, while explaining the stages of discourse in the concept of folk psychology, which expresses itself with four basic hypotheses, the position of the last and main hypothesis "narrative practice" hypothesis while classifying the discourses of Âşık Veysel will also be included.

Key Words: Folk psychology, narrative practice hypothesis, processed narrative

Âşık Veysel'in Şiirlerinde Kozmik Unsurlar

Zehra BAYIR*

Özet

İnsanlar, varoluşlarından itibaren çevresindeki olayların sebebi olarak gördüğü gökyüzü ve gökyüzüne ait cisimlere dair büyük bir hayranlık ve merak içinde olmuştur. Çünkü gökyüzü; insanın doğasını, evreni anlamada önemli bir yere sahiptir. Edebiyat, müzik, resim gibi sanat dallarında gökyüzü ve gökyüzüne ait unsurlar sıklıkla kullanılan motifler olmuştur. Gökyüzü ve gökyüzündeki cisimler, başka bir deyişle kozmik unsurlar, şairlerin hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını da etkilemiştir. Şairler, bu kozmik unsurları ilham kaynağı olarak görmüşlerdir.

Kozmik âlem, Âşık Veysel'in şiirlerine bir kaynak teşkil eder. Âşık Veysel şiirlerinde, kozmos ile ilgili unsurları sıklıkla kullanır. Gözlerinin karanlığına rağmen, kendi iç dünyasını ve hayal gücünü kullanarak kozmik unsurları şiirlerine yansıtmıştır. Genellikle aşk, sevgi, özlem, kader, toplumsal olaylar, manevi değerler ve tabiat gibi temalar ile kozmik unsurları birleştirir. Âşık Veysel'in şiirlerinde bir sembol olarak yer alan kozmik unsurlar, dünyanın güzelliği ve tabiatın büyüsunü anlamaya yönelik bir derinlik katmaktadır. Bu çalışmada Âşık Veysel'in şiirlerinde geçen kozmik unsurları incelemek için *Dostlar Beni Hatırlasın* adlı eserinden yararlanılmıştır. Âşık Veysel'in şiirlerindeki kozmik âleme dair unsurlar; gökyüzü, güneş ve yıldızlar, ay, karanlık (gece)-aydınlık (gündüz) başlıkları altında ele alınarak hermeneutik (yorum/anlam bilim) açıdan değerlendirilmiştir. Kozmik unsurları kullanarak derin anlamlar ve imgeler yaratır ve bunları insan duygularıyla çevreler. Âşık Veysel, kozmik unsurları; doğa, evren ve insan arasındaki ilişkiyi anlatmak ve evren ile insanın iç dünyası arasında derin bir ilişki kurmak, duygu ve anlam katmanını oluşturmak için kullanmaktadır. Şiirlerinde kozmik unsurlar; insanın evrende var olma ve anlam arayışını ifade eden birer sembol hâline gelir.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, şiir, kozmik unsurlar

Cosmic Elements in Âşık Veysel's Poems

Abstract

Humans have always been fascinated and curious about the sky and celestial objects, which they see as the cause of the events around them. Because the sky has an important place in understanding human nature and the universe. The sky and its elements have been frequently used motifs in art branches such as literature, music and painting. The sky and celestial bodies, in other words, cosmic elements, also influenced the imagination and creativity of poets. Poets saw these cosmic elements as a source of inspiration.

The cosmic world is a source for Âşık Veysel's poems. Âşık Veysel frequently uses elements related to the cosmos in his poems. Despite the darkness of his eyes, he used his inner world and imagination to reflect cosmic elements in his poetry. It usually combines themes such as love, affection, longing, fate, social events, spiritual values and nature with cosmic elements. Cosmic elements, which appear as symbols in Âşık Veysel's poems, add depth to the understanding of the beauty of the world and the magic of nature. In this study, *Dostlar Beni Hatırlasın* was used to analyze the cosmic elements in Âşık Veysel's poems. The elements of the cosmic world in Âşık Veysel's poems are analyzed under the headings of sky, sun and stars, moon, darkness (night) and light (day) and evaluated from a hermeneutic perspective. He uses cosmic elements to create deep meanings and images and surrounds them with human emotions. Âşık Veysel uses cosmic elements to explain the relationship between nature, the

*Aksaray Üniversitesi, TÜRKÇEM, Türkiye, E-posta: zehrabayir@aksaray.edu.tr

universe and human beings and to establish a deep relationship between the universe and the inner world of human beings, to create a layer of emotion and meaning. In his poetry, cosmic elements become symbols that express the human being's existence and search for meaning in the universe.

Key Words: Âşık Veysel, poem, cosmic elements

1930-1950 Yılları Arası Dönemde Türkiye Siyasi ve İktisadi Devlet Politikalarının Âşık Veysel Şiirine Yansımaları

Aynur KOÇAK*

Sümeyye Kübra GÜNDOĞDU*

Özet

19. yüzyıldan itibaren Osmanlı aydın çevrelerinde sanatın halka ulaşmak için bir araç olarak kullanılabileceği fark edilmiştir. Yeni ideolojilerin halka ulaşması önem kazanınca sanatçıların kullandıkları dili sadeleştirdikleri ve milli şiir ölçüsü olarak gördükleri hece ölçüsüne geçişin aşamalı olarak arttığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber halk ozanlarının devlet ideolojisini desteklemesinin ve yaygınlaştırmasının önemi de görülmüştür. II. Mahmut dönemi ve sonrasında Tavuk Pazarı bölgesinde âşıkların yetiştiği kahvehanelerin iktidar kontrolünde olduğu bilinir. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde âşıkların ideolojik desteğini alma geleneğinin izleri sürmektedir. Âşık Veysel'in oldukça üretken olduğu yıllarda Köy Enstitüleri ile kurduğu yakın ilişki şiirine yansımış ve şiirinin bilimsel gelişmelere, güncel ideolojik söylemlere ve yeni yurttaş modeline açılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Âşık Veysel'i birçok şiirinde yurttaş seslenirken görürüz. Diğer yandan Âşık Veysel, devlet ideolojilerinin kuru bir savunucusu değil, her tanımdan önce büyük bir Türk halk ozanıdır. Onun sanatının en önemli özelliklerinden biri şiirinde her daim halkın nabzının atmasıdır. Çünkü onun sanatının kaynağı halkın ruhu, sanat geleneği, halkın kaygı ve umutlarıdır. Bugüne kalmasını sağlayan güç ise Âşık Veysel'in tüm bunları bireysel sanat dehasından süzerek bize sunmasıdır. Bu bağlamda Âşık Veysel'in şiirinin karakteristik özelliği samimiyeti, doğallığı, gerçekliği, halkın özünden gelişidir.

Bu çalışmanın amacı doğruluğu herkesçe hissedilip kabul edilen bu genel ifadeleri bilimsel bir zemine taşımaktır. Çalışmanın iddiasına göre Âşık Veysel, dünden bugüne herkesin ruhuna hitap eden bireysel temalarının yanı sıra yaşadığı dönemin aynasıdır. Bu doğrultuda Âşık Veysel şiirinde yer alan öğreti, eleştiri ve tüm bunların sonucu olan umut ve endişelerin dönem olayları ve politikalarıyla ne derece uyduğu araştırılmıştır. Araştırma, temelde Âşık Veysel'in şiir metinleri ile dönem politikalarının karşılaştırılmasına dayanmaktadır. Bu karşılaştırma için dönem siyasetini konu alan bilimsel çalışmaları kullanılmış; ayrıca söz konusu dönemde yer almış gazete ilanları ve siyasilerin basın açıklamaları gibi tarihi veriler ile de konu desteklenmiştir.

Yapılan karşılaştırmalı inceleme sonucunda Âşık Veysel şiirinde öne çıkan konulardan yurttaşaya yönelik çalışkanlık öğretisi, çiftçiliğe ve sanayiye teşvik, Avrupa'da yaşanan bilimsel gelişmenin takip edilmesi ve feyz alınması, eğitim oranının yükseltilmesi, tasarruf öğretisi gibi yönlendirmelerin dönem politikalarından izler taşıdığı görülmüştür. Âşık Veysel yurttaş devlet için sürekli hareket halinde olmaya ve devlet için tasarrufa heyecanla ve umutla çağırıştır. Şiirlerinden gözlemlenebildiği kadarıyla onu bu konuda çok yakın geçmişte kazanılmış olan milli zaferler ve ikinci dünya savaşının yarattığı dehşet duygusu motive etmiştir. Diğer taraftan şair hızlı değişen koşullar nedeniyle özellikle gençler üzerinde ahlaki bir çöküşten endişe etmekte ve konuya dikkat çekmektedir.

Âşık Veysel bir siyasetçi değildir, hayatından yüksek beklentileri olan biri hiç değildir. Çalışmanın en büyük kazanımı sanatçıyı yaşadığı dönem içinde tanımaya çalışarak vatani için çabalayan, heyecanlanan, halkı için endişelenen “vatandaş Âşık Veysel” portresine yaklaşmış olmasıdır. O, bireysel

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: aynurnazkocak@hotmail.com

*Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: sumeyyegulrenk@gmail.com

acıları ve beklentilerine gömülen bir sanatçı değil gerçekten bir halk sanatçısıdır. Diğer yandan bu çalışmada Âşık Veysel şiiri Türkiye için oldukça zorlu geçen bir dönemi sanat dahilinde halkın gözüyle görmek için bir fırsat oluşturmıştır.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel Şatıroğlu, siyasi ve iktisadi koşullar, güncel ideoloji, şiir

Reflections of Turkish Political and Economic State Policies on Âşık Veysel's Poetry in the Period Between 1930-1950

Abstract

Since the 19th century, it has been realized in the Ottoman intellectual circles that art can be used as a tool to reach the public. When it became important for new ideologies to reach the public, the artists simplified the language they used and the transition to the syllabic meter, which the artists saw as the national poetry meter, gradually increased. In addition to this, the importance of folk poets' support and dissemination of the state ideology was also seen. It is known that the coffeehouses where the minstrels were raised were under the control of the government in the Tavuk Pazarı region during and after the period of Mahmud II. When it comes to the Republican period, the tradition of getting the ideological support of the minstrels continues. In the years when Âşık Veysel was quite productive, the close relationship with the "Village Institutes" was reflected in his poetry and this situation enabled his poetry to be opened to scientific developments, current ideological discourses and a new citizen model. In this context, we see Âşık Veysel addressing the citizens in many of his poems. On the other hand, Âşık Veysel is not a dry defender of state ideologies, but a great Turkish folk poet before any definition. One of the most important features of his art is that the pulse of the people is always beating in his poetry. Because the source of his art is the spirit of the people, the tradition of art, the concerns and hopes of the people. The power that keeps his poems up to date is that Âşık Veysel presents them to us by filtering them from his individual artistic genius. In this context, the characteristic feature of Âşık Veysel's poetry is its sincerity, naturalness, reality, and its origin from the essence of the people.

The aim of this study is to carry these general statements, the accuracy of which is felt and accepted by everyone, on a scientific basis. According to the claim of the study, Âşık Veysel is the mirror of the period in which he lived, as well as his individual themes that appeal to the souls of everyone from past to present. In this direction, it has been researched to what extent the doctrine, criticism, and the hopes and worries that are the result of all these in Âşık Veysel's poem are compatible with the events and policies of the period. The research is basically based on the comparison of Âşık Veysel's poetry texts with the politics of the period. For this comparison, scientific studies on the politics of the period were used. In addition, the study was supported by historical data such as newspaper advertisements and press statements of politicians in the said period.

As a result of the comparative analysis, it has been seen that the leading subjects in Âşık Veysel's poetry, such as the doctrine of industriousness towards the citizen, encouragement to farming and industry, following the scientific development in Europe and receiving inspiration, increasing the education rate, and the doctrine of savings have traces of the policies of the period. Âşık Veysel excitedly and hopefully called on the citizens to be constantly on the move for the state and to save for the state. As can be observed from his poems, he was motivated by the national victories won in the very recent past and the horror of the second world war. On the other hand, the poet is concerned about a moral collapse especially on young people due to the rapidly changing conditions and draws attention to the subject.

Âşık Veysel is not a politician and does not have high expectations from his life. The greatest achievement of the work is to approach the portrait of “citizen Âşık Veysel” who strives for his country, gets excited and worries about his people by trying to get to know the artist in his lifetime. He is not an artist immersed in his individual pains and expectations, but he is truly a folk artist. On the other hand, in this study, the poem of Âşık Veysel created an opportunity to see a difficult period for Turkey with the eyes of the public within the scope of art.

Key Words: Âşık Veysel Şatıroğlu, political and economic conditions, current ideology, poetry

Geleneksel Âşık Şiiri İçinde Başka Bir Ses: Âşık Veysel Şatıroğlu

*Songül ÇEK**

Özet

19. ve 20. yüzyıllarda halk hayatına etki eden sayısız faktör âşıkların gelenekte üstlendiği rollerin çeşitlenmesine neden olmuştur. Bunlar arasında ortaya çıkan çeşitlenmelerden biri de âşığın geleneksel özelliklerinin dışında yenilikçi nitelikler taşımasıdır. Bu yenilikten anlaşılması gereken yaşayış biçiminden ya da içinde bulunduğu koşullardan ziyade düşünüşte ve ifadede yenilik olarak görülmektedir. Âşık Veysel Şatıroğlu da bu nitelikleri taşıyan bir isimdir. O, geleneksel âşık tipinin kalıplaşan tüm özelliklerini bünyesinde taşımamakla birlikte, Türk halk şiirinin en başarılı şairlerinden biridir. Bu açıdan onun daha çok şairlik yönünün kuvvetli olduğu söylenebilir. Kendi yaşadığı dönemin modern edebiyatçı şairlerinden; mesela Millî edebiyat şairlerinden ya da Cumhuriyet dönemi Hisarcı, Beş Hececi şairlerden çok ayrı bir yerde değildir. Hatta içerik bakımından da üslup bakımından da onlardan daha ileridedir demek yanlış olmaz; çünkü Veysel'in şiir üslûbu ve estetiği kendinden sonraki dönemlerdeki Garipçiler, Birinci ve hatta İkinci Yenicilerle daha da somutlaşan modernist ve postmodernist şiirden çok farklı değildir. Bu bakımdan Cumhuriyet dönemi ve sonrası şiir anlayışının biçimlenişinde önemli bir güç kaynağıdır. Bu noktada sözlü şiir tarzı ile yazılı edebiyata ait şiir tarzlarını birbirinden çok ayrı tutmamak gerekliliği de kendiliğinden ortaya çıkar. Bu durum, Âşık Veysel'i iki uç nokta gibi görünen ama Türk şiir anlayışının birer bütünleyici parçası olan bu tarzları bir araya getiren bir isim olarak kabul etmemizi sağlar. Kısacası Âşık Veysel hem geçmişten bugüne gelen âşıklık geleneğini hem döneminin yeniliklerini hem de kendinden sonra ortaya çıkıp yerleşecek şiir tarzlarının ilk nüvelerini şiirlerine işleyen; bu yolla da çok geniş bir zaman dilimini kapsayacak şekilde özgünlüğünü koruyan bir şair olarak karşımıza çıkar. Bu yazıda Veysel'in özgünlüğü; kendine has estetik anlayışı ve şiir üslubu açısından ele alınmaktadır. Şiirinde göze çarpan estetik özelliklerin modernist ve postmodernist şiirden de izlerle bütünleştiği ortaya konmaktadır. Ayrıca şiirlerinin estetiğini yaratan felsefi alt yapıyı ele almak şiirlerindeki anlam derinliğini ve dilin biçimlenmesini incelemek üzere değinilen diğer hususlardandır. Böylelikle Âşık Veysel'in şiir anlayışının halk şiiri sınırlarını aşan, yeni biçimler doğuran, büyüten yönlerine dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, şiir üslûbu, estetik anlayış, modern şiir, postmodern şiir

Another Voice in Traditional Minstrel Poetry

Abstract

Numerous factors affecting folk life in the 19th and 20th centuries led to the diversification of the traditional roles of minstrels. One of the variations that emerged among these is that the minstrel has innovative qualities apart from its traditional characteristics. What should be understood from this innovation is seen as an innovation in thinking and expression rather than the way of life or the conditions it is in. Âşık Veysel Şatıroğlu is also a name with these qualities. He is not in a very different place one of the modern literary poets of his own time; For example from the poets of “Millî edebiyat” or the “Hisarcı” and “Beş Hececi” poets of the Republican period. In fact, it would not be wrong to say that it is ahead of them in terms of content and style; because Veysel's poetic style and aesthetics are not very different from the modernist and postmodernist poetry that became more concrete with the “Garipçiler”, the “Birinci Yenici” and even the “İkinci Yenici” in the periods after him. In this respect,

*Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: songul.cek@sinop.edu.tr

it is an important source of power in the formation of the understanding of poetry in the Republican period and after. At this point, the necessity of not keeping the verbal poetry style and the poetry styles belonging to written literature too separate from each other emerges spontaneously. This allows us to accept Âşık Veysel as a name that seems to be two extremes, but brings together these styles, which are integral parts of Turkish poetry. In short, Âşık Veysel embodies both the tradition of minstrelsy from the past to the present, the innovations of his period and the first cores of the poetry styles that will emerge and settle after him; In this way, he appears as a poet who preserves his originality to cover a very wide period of time. The originality of Veysel in this article; It is discussed in terms of its unique aesthetic understanding and poetic style. It is revealed that the aesthetic features that stand out in his poetry are integrated with the traces of modernist and postmodernist poetry. In addition, addressing the philosophical background that creates the aesthetics of his poems is one of the other issues mentioned in order to examine the depth of meaning and the formation of language in his poems. Thus, it is aimed to draw attention to the aspects of Âşık Veysel's understanding of poetry that transcends the boundaries of folk poetry, that creates and enlarges new forms.

Key Words: Âşık Veysel, poetry style, aesthetic understanding, modern poetry, postmodern poetry

Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Protest Söylemler

Yılmaz KAVAL*

İbrahim TOSUN*

Özet

Türk Halk Edebiyatında yapılan çalışmalarda temel hedef, bu edebiyatı meydana getiren toplumu tanımak, toplumun temel dinamiklerini öğrenmek ve buna dayalı değerlendirmeler geliştirmektir. Halk edebiyatını oluşturan bütün türler, içinden çıktıkları halkın ayrılmaz parçalarıdır. Bu anlamda halk edebiyatını bilmekle halkı tanımak aynı anlama gelmektedir. Halk edebiyatı türlerinin bu anlamda pek çok işlevi olduğu görülmektedir. Halk edebiyatı türleri arasında kabul edilen Âşık edebiyatı şiir geleneğinin de pek çok işlevinin yanında protest bir işlev yerine getirdiği görülmektedir.

Âşık edebiyatında âşıklar tarafında eleştiri amaçlı şiirlerin yazıldığı çok sık görülen bir durumdur. Ancak burada yergi, eleştiri gibi kavramlar ve protesto arasında önemli farklar vardır. Eleştiri ve yergi yanlış olduğuna inanılan bir şeyin eksik taraflarını bulup doğru yönlerini göstermeye çalışmaktır. Ancak protesto eleştiriden farklı olarak yanlış olduğuna inanılan şeyi düzeltme arayışına girmeyip hiçbir şekilde kabul etmemektir.

Âşık edebiyatı şiir geleneği, çağlar boyunca insanlara kabul edilmeyen aksaklıklar, haksızlıklar vb durumlar karşısında bir sığınak olmuştur. Âşıkların bu gelenek vasıtasıyla yöneticilere meydan okuduğu ve şiirleri bir silah gibi kullandıkları çok sık bir şekilde görülmektedir.

Bu çalışmada Âşık edebiyatı şiir geleneği ve bu gelenek içinde yetişmiş bazı âşıkların protest ifadeler kullanarak icra ettikleri şiirler ele alınacaktır. Protest söylemler geliştiren bu âşıkların özellikle göçebe Türkmenler arasında mı yoksa yerleşik hayat benimseyen âşıklar arasında mı geliştiği üzerinde durulacaktır. Âşık edebiyatında görülen protest söylemin hangi durumlar karşısında geliştiği ve özellikle hangi dönemlerde etkili olduğu da incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: Halk edebiyatı, âşık, protest şiir, gelenek

Protest Discourses in The Tradition of Minstrel Poetry

Abstract

The main goal of studies in Turkish Folk Literature is to recognize the society that has brought this literature into being, to learn the basic dynamics of the society and to develop evaluations based on this. All the genres that make up folk literature are inseparable parts of the people from which they emerge. In this sense, knowing folk literature is the same as knowing the people. It is seen that folk literature genres have many functions in this respect. It is seen that the poetry tradition of minstrel literature, which is accepted among the genres of folk literature, fulfills a protest function in addition to its many functions.

It is a very common situation in minstrel literature that poems are written by minstrels for the purpose of criticism. However, there are important differences between concepts such as criticism, lampoonery and protest. Criticism and lampoonery are attempts to find the deficiencies of something that is believed

* Dr. Öğr. Üyesi Munzur Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: yilmazkaval@munzur.edu.tr

* Doç. Dr. Munzur Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: itosun62@hotmail.com

to be wrong and to show the right aspects of it. However, unlike criticism, protest does not seek to correct what is believed to be wrong and does not accept it in any way.

The poetry tradition of minstrel literature has been a refuge for people throughout the ages against unacceptable failures, injustices, etc. It is frequently observed that minstrels challenge the rulers through this tradition and use poetry as a weapon.

In this study, the poetry tradition of the minstrel literature and the poems performed by some minstrels who grew up in this tradition using protest expressions will be discussed. It is aimed to accentuate whether these minstrels who developed protest discourses developed especially among the nomadic Turkmens or among those who adopted a settled life. It will also be analyzed in which situations the protest discourse in the minstrel literature developed and in which periods it was especially effective.

Key Words: Folk literature, minstrel, protest poetry, tradition

Anadolu Rock Müzik Sanatçıları Üzerinde Aşık Veysel Etkisi

Aynur KOÇAK*

Sefa YILDIZ*

Özet

Barış Manço, Cem Karaca, Ersen Dinleten, Cahit Berkay, Edip Akbayram gibi Anadolu rock sanatçıları türkülerin yanı sıra birçok halk ozanının eserlerinden de yararlanmışlardır. Bu yararlanma onların müzikal serüvenlerinde ancak belli bir noktadan sonra olabilmıştır. Hemen hepsi İstanbul kökenli olup yabancı dille eğitim yapan seçkin okullarda eğitim görmüş olduklarından Batılı kültür değerlerine daha çok yaslanan bir anlayışta sanatsal çalışmalarına başlamışlardır. Bu biraz da zamanın ruhu ile ilgilidir. İkinci Dünya Savaşı sonrası yetişen özgürlükçü, isyankâr kuşaklar yeni bir düzen oluşturma peşindedirler. Rol modelleri ise gelişmekte olan medya sayesinde kitleleri etkisi altına alabilen, yine bu kitlenin içlerinden çıkmış ikonik figürlerdir. Elvis Presley, Bill Haley, Little Richard gibi isimlerle başlayan rock'n roll fırtınası, Avrupa'dan cevap niteliğinde yükselen The Beatles, Rolling Stones, Who, Animals gibi grupları da yanına katarak tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu akımla henüz lise sıralarında tanışan yerli sanatçılarımız kısa süre içinde kendi amatör gruplarını kuracak ve günün popüler Batılı eserlerini yine onlara öykünen bir tavırla ilk çalışmalarını icra edeceklerdir. Bu sanatçılar, genel olarak Anadolu kültürüne biraz da yabancı yetiştikleri için oradan beslenmek ile ilgili pek bir vizyonları yoktur henüz. Hemen hepsi süreç içerisinde özgün olma noktasındaki eksiklerinin farkına varıp sonradan Anadolu folkloruna yönelim gösterirler. Erzurumlu Emrah, Karacaoğlu, Dadaloğlu gibi önceki yüzyılların büyük ozanlarıyla birlikte Aşık Mahzuni Şerif, Aşık Veysel, Neşet Ertaş gibi dönem itibarıyla yaşayan ozanlardan da oldukça etkilenirler. Özellikle Aşık Veysel'in bu konuda ayrı bir yeri vardır. Hatta ünlü ozanımızın Sivrialan köyündeki evi bir dönem sanatçıların uğrak yeri olmuştur. Veysel ile en çok teşrik-i mesaide bulunan isim ise Fikret Kızılok olacaktır. Sanatçı 1969 yılında şahsen tanıştığı Aşık Veysel'in evinin yolunu birçok kez aşındırır. Öyle ki 1973'te Aşık Veysel'in ölümünden sonra da uzun bir süre müziği bırakacak kadar sıkı bir dostluk gelişir aralarında. Barış Manço da 1975 yılında Veysel'in "Uzun İnce Bir Yoldayım" adlı eserini yorumlar. Edip Akbayram ise Altın Mikrofon yarışmasında Aşık Veysel'in "Kükredi Çimenler" adlı çalışması ile ipi göğüsleyerek şöhreti elde eder.

Bu çalışmada, bazı örnekleri yukarıda verilen vakalar ışığında Aşık Veysel'in Anadolu rock müzik sanatçıları üzerinde müzikal, söz dağarcığı ve tavır bakımından ne gibi etkileri olduğu incelenmiştir. Çalışmanın amacı cumhuriyet dönemi halk ozanları arasında ön sıralarda yer alan Aşık Veysel'in yine bir yol gösterici olarak geleneğin modern birer temsilcisi olma iddiasındaki genç müzisyenlere nasıl katkılar sunduğunu tespit etmektir. Bu bağlamda Anadolu rock müzik sanatçılarının yorumladıkları Aşık Veysel'e ait eserler incelenmiş; yorum, tavır ve icra farklılıkları tespit edilmiş, buradan hareketle söz konusu sanatçıların geleneği moderniteyle birleştirerek ulaşmaya çalıştıkları sentez değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Aşık Veysel, Anadolu rock müzik, Fikret Kızılok, Barış Manço

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, <https://avesis.yildiz.edu.tr/nurkocak>

* Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Âşık Veysel's Impact On Anatolian Rock Music Artists

Abstract

Anatolian rock artists such as Barış Manço, Cem Karaca, Ersen Dinleten, Cahit Berkay, Edip Akbayram benefited from the works of many folk poets as well as folk songs. This benefiting, however, was only possible after a certain point in their musical adventures. Since almost all of them are of Istanbul origin and were educated in elite schools providing education in a foreign language, they started their artistic work with an understanding that leans more on Western cultural values. This is a bit related to the spirit of the time. Libertarian, rebellious generations that grew up after the Second World War are in pursuit of creating a new order. Their role models, on the other hand, are iconic figures who could influence the masses of which they, too, came out thanks to the developing media. The rock and roll storm, which started with names such as Elvis Presley, Bill Haley, Little Richard, took the whole world under its influence by adding groups such as the Beatles, Rolling Stones, Who, Animals which rose from Europe as a response. Meeting this trend when they were still in high school, our local artists would soon establish their own amateur groups and perform their first works of popular Western songs of the day, again emulating them. Since these artists were mainly raised a bit distant to the Anatolian culture, they do not have much of a vision about utilizing this culture yet. Almost all of them realized their shortcomings in being original during the process and later turned to Anatolian folklore. Along with the great poets of previous centuries such as Erzurumlu Emrah, Karacaoğlu and Dadaloğlu, they were also greatly influenced by the poets of the period such as Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel and Neşet Ertaş. In particular, Âşık Veysel has a special place in this regard. In fact, the house of our famous poet in the village of Sivrialan has been a frequent destination for artists for a while. The person who worked the most with Veysel would be Fikret Kızılok. Meeting him personally in 1969, Kızılok pays several visits to the house of Âşık Veysel. Moreover, such a close friendship develops between them that Fikret Kızılok leaves music for a long time following the death of Âşık Veysel in 1973. Barış Manço also sings Veysel's work "Uzun, İnce Bir Yoldayım" in 1975. Edip Akbayram, on the other hand, achieved fame by taking the first place with Âşık Veysel's work "Kükredi Çimenler" in the Golden Microphone competition.

In this study, in the light of the cases, some examples of which are given above, Âşık Veysel's impact on Anatolian rock music artists in terms of musical, vocabulary and attitude were examined. The aim of the study is to determine how Âşık Veysel as a guide, at the forefront among the folk poets of the republican period, contributes to young musicians who claimed to be modern representatives of the tradition. In this context, the works of Âşık Veysel used by Anatolian rock music artists were examined; differences on singing, attitude and performance were determined, and starting from this, the synthesis that the artists tried to reach by combining tradition with modernity was evaluated.

Key Words: Âşık Veysel, Anatolian rock music, Fikret Kızılok, Barış Manço

Cumhuriyet Dönemi Müzik Politikalarında Âşık Veysel

*Süleyman FİDAN **

Özet

19. yüzyıldaki müzik ve kurumlar üzerindeki yenileşme hareketleri Türk müziği içerisinde Alaturka-Alafranga gibi ayrımların oluşmaya başlamıştır. Bu durum müzik alanında ikilemlerin doğmasına ve uzun yıllar süren tartışmalara, çekişmelere neden olmuştur. Özellikle klasik müzik, Türk musikisi, Enderun musikisi, sanat müziği gibi adlandırmalarla anılan şehir merkezli oluşan ve meşk usulüyle kuşaklararasıda aktarılan müzik tarzının müzelik ve arkeolojik bir malzeme olarak görülmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla devam eden Türk modernleşme hareketi müzik politikalarında da kendini hissettirmiş ve Batı müziği temelli yeni-çağdaş bir Türk müziğini oluşturma çabaları başlamıştır. Ulus devletin inşa sürecinde Ziya Gökalp'in çerçevesini çizdiği “yerel müzik unsurların Batı müziği usullerine göre armonize edilmesi” anlayışını doğurmuştur. Bu anlayışla Türk Beşleri de denilen müzik insanlarının Batı ülkelerine eğitime gönderilmeleri ve aldıkları formasyonla dönüşlerinde yeni ve çağdaş bir Türk müziği oluşturulmasına katkı sağlamaları beklenmiştir. Doğrudan halk müziğini hedef almamış olsa da bu yaklaşım ve politikalar, kentli müzik aydınlarının halka doğru yönelme harekâtında rol almamalarını sağlamış; halk müziği kentli aydınlar tarafından “keşfedilmeye” başlanmıştır. Bu süreçte kurulan resmî kurumlarla halk müziğinin arşivlenmesi, armonize edilerek tekrar halka aktarılması yolu izlenmiştir. Âşık Veysel de bu dönemde tanınan ilklere aittir. Ahmet Kutsi Tecer ve Muzaffer Sarısözen'in çabası temel resmî müzik politikası olmasa da dolaylı yoldan Âşık Veysel ve onun gibi birçok geleneksel müzik aktörlerinin ve eserlerinin ulusal ölçekte tanınmasını, eserlerinin yeniden icra edilmesini sağlamıştır. Âşık Veysel; yaşamı, hassas bir işleyiş tarzı, cumhuriyeti ve devrimleri idrak edişi, Türkçeyi işleyiş tarzıyla öne çıkmış ve döneminde ve sonrasında bir ikon olarak görülmüştür. Devletin devrimlerini anlatması görevi gerek halkevleri, dernekler, konserler, turneler gerekse köy enstitüleri vasıtasıyla ozana verilmiştir. Her ne kadar çok partili dönemde devletin müzik üzerine yaklaşımı politikasızlık olsa da bu dönemde kültür endüstrilerinin yaygınlaşması, âşığın müzikteki rolünü dönemim araçlarıyla ölümüne kadar devam ettirdiği görülür. Bu çalışma Âşık Veysel'in kültür politikalarıyla örtüşen ve örtüşmeyen yanlarını, geleneksel Türk müziğinin yirmi birinci yüzyılı aktarılmasındaki rolünü, günümüz müzik anlayışında ve resmî yaklaşımlardaki konumunu tespit etmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda müzikte modernleşme yaklaşımların âşıklık geleneğine ve halk müziğine etkileri, politikaların sonuçları, günümüz müziğine yansımalarının tartışılması ve değerlendirilmesi bildirinin temel noktası olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Musiki devrimi, kültür politikaları, âşık müziği, folklor

Âşık Veysel in the Musical Politics of the Republican Era

Abstract

The modernization movements on music and institutions in the 19th century began to form distinctions such as Alaturka and Alafranga in Turkish music. This situation has led to the emergence of dilemmas in the field of music and long-lasting debates and conflicts. It has resulted in the fact that the city-centered musical style, which is known as classical music, Turkish music, “Enderun” music, art music, and transferred between generations with the “meşk” method, is seen as a museum and archaeological material. The Turkish modernization movement, which continued with the establishment of the Republic, made itself felt in music policies and efforts to create a new-contemporary Turkish music based on Western music began. In the construction process of the nation state, Ziya Gökalp's framework

* Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye, E-posta: suleymanfidan@gmail.com

gave birth to the understanding of "harmonizing local music elements according to Western music methods". With this understanding, it was expected that music people, also called "Turkish Fives", would be sent to Western countries for education and that they would contribute to the creation of a new and contemporary Turkish music upon their return with the formation they received. Although it did not directly target folk music, these approaches and policies ensured that urban music intellectuals did not take a role in the movement towards the people; folk music began to be "discovered" by urban intellectuals. In this process, archiving of folk music with the official institutions established, and transferring it back to the public by harmonizing it was followed. Âşık Veysel is one of the first to be recognized in this period. Although the efforts of Ahmet Kutsi Tecer and Muzaffer Sarısözen are not the main official music policy, they indirectly enabled Âşık Veysel and many traditional music actors and works like him to be recognized on a national scale and their works to be performed again. Âşık Veysel; came to the fore with his life, sensitive way of working, his understanding of the republic and revolutions, and his way of working in Turkish, and he was seen as an icon during and after his period. The task of telling the revolutions of the state was given to the poet through community centers, associations, concerts, tours, and village institutes. Although the state's approach to music in the multi-party period was unpolitic, it is seen that the spread of the cultural industries in this period and the âşık's role in music continued until his death with the tools of the period. This study aims to determine the aspects of Âşık Veysel that overlap and do not overlap with his cultural policies, his role in the transmission of traditional Turkish music to the twenty-first century, and his position in today's musical understanding and official approaches. In this direction, the effects of modernization approaches in music on the tradition of "âşıklık" and folk music, the results of policies, and the discussion and evaluation of their reflections on today's music will be the main point of the paper.

Key Words: Music revolution, cultural policies, music of âşık, folklore

Halkbilimsel Metaetik Kuram ile Âşık Veysel'in Şiirlerinde Varoluşçuluk Felsefesi Bağlamında Değerler

Sacide ÇOBANOĞLU*

Özet

Âşık Veysel (1894-1973) Cumhuriyet dönemi halk şiirimizin en önemli temsilcilerinden biridir. Âşığın çağının şartlarını, yaşam biçimini, halkı duygu ve düşün dünyasını, etik anlayışını ve tüm bunları toplamını ifade eden halk felsefesini ustalık şiirlerinde işlemesi, onu çağdaşlarından farklı bir noktaya taşımaktadır. Varoluşçu felsefenin temelinde yer alan hayata anlam yükleme çabası ve bireyin ölüme çare bulamamasından kaynaklanan bunalımı onun, her ne kadar ölüme çare bulamasa da merkeze kendini koyarak, kendi özünü oluşturmaya, kendini inşa etmesine yardımcı olmuştur. Bu noktada bireyin içinde bulunduğu anlamsızlık ve yalnızlık duygusu gibi olumsuz duygular; Sartre'nin deyişiyle *bunaltı* ya da Camus'nun deyişiyle *absürd (uyumsuzluk)* duygusu, aynı zamanda bireyin bu ruh halinden çıkmasını sağlayan bir tetikleyiciler durumundadır. Bu düşünceden hareketle birey, hayatını anlamlandırmak amacıyla değerler oluşturmaya başlamaktadır. Birey, varoluşunu değerlerle ifadelendirme yoluyla bir anlamda varlığını/varoluşunu değerli kılmakta diğer bir söyleyişle birey varlığını/varoluşunu kutsamaktadır. İnsanın yarattığı değerler, kendi mitolojik arka planı, tarihi alt yapısı, gelenekleri, görenekleri, âdetleri, töre ve örfleriyle tüm bu sosyal olguların ifade ettiği etik anlayışa dayanmakta olup ait olduğu toplumun halk felsefesini ifade etmektedir.

Çalışmamızın konusu; Âşık Veysel'in eserlerine aktardığı, kendi varoluşuna anlam yüklerken öncüllediği etik değerlerin, varoluşçu felsefenin ilkeleriyle örtüşen noktalarını ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmamızda Âşık Veysel'in şiirlerinde varoluşçu felsefenin izlerinin araştırılması noktasında ozanın bu felsefeden haberdar olup/olmadığı ya da eserlerini bu bilgi dahilinde verip/vermediği sorununa cevap aranmamaktadır. Ozanın yaşam deneyimini içselleştirerek, döneminin zihniyetini yansıtan eserlerine bu deneyimi nasıl aktardığını, bu aktarımda kendi varoluşuna anlam yüklerken öncüllediğini etik değerlerin toplumsal açıdan önemini incelemek bu anlamda varoluşçu felsefenin, ozanın şiirlerinde nasıl yer aldığını ortaya koymak çalışmamızın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Halkbilim, metaetik kuram, Âşık Veysel, varoluşçuluk felsefesi

Metaethic Theory of Folklore with Values in Aşık Veysel's Poems Within the Context of Existential Philosophy

Abstract

Âşık Veysel (1894-1973) is one of the most important representatives of our folk poetry in the Republican period. The lover's handling of the conditions of his age, his lifestyle, the people, the world of feelings and thoughts, his ethical understanding and the sum of all these in his mastery poems carries him to a different point from his contemporaries. The effort to give meaning to life, which is at the base of the existential philosophy, and the depression caused by the inability of the individual to find a cure for death, helped him to create his own essence and build himself by putting himself in the center, although he could not find a cure for death. At this point, negative feelings such as meaninglessness and loneliness in the individual; Anxiety in Sartre's words, or the absurd (incompatibility) feeling in Camus's words, is also a trigger that allows the individual to get out of this mood. Based on this idea, the

* Dr.

individual begins to create values in order to make sense of his life. By expressing his/her existence with values, the individual makes his/her existence valuable in a sense, in other words, the individual blesses his/her existence/existence. The values created by human beings are based on the ethical understanding expressed by all these social phenomena with their mythological background, historical background, traditions, customs, customs and traditions, and express the folk philosophy of the society to which they belong.

The subject of our study; The aim is to reveal the points that overlap with the principles of existential philosophy of ethical values that Âşık Veysel transferred to his works and pioneered while giving meaning to his own existence. In this context, in our study, we do not seek an answer to the question of whether the poet is aware of this philosophy or whether or not he gives his works within this knowledge, at the point of investigating the traces of existential philosophy in Âşık Veysel's poems. The aim of our study is to examine how the poet internalizes his life experience, transfers this experience to his works reflecting the mentality of his period, and examines the social importance of ethical values that he pioneered while giving meaning to his own existence in this transfer, in this sense, to reveal how existential philosophy takes place in the poet's poems.

Key Words: Folklore, metaethics theory, Âşık Veysel, philosophy of existentialism

Bir Faklore Örneği Geleneğe Dönüşebilir mi?

Âşık Veysel'in Ayakkabıya/Çoraba Para Koyma Hikâyesi

*Songül ERMEÇLİ**

Özet

Folklor, Türkiye’de 20. yüzyılın başlarında kullanılmaya başlanan ve halk kültürünü çeşitli yönleriyle inceleyen bir bilim dalıdır. Folklor, geçmişten günümüze yeni terimler üretilerek çeşitlilik kazanmıştır. Bu alanda üretilen yeni terimlerden biri de faklore terimidir. Bu terim ilk olarak 1950 yılında Richard M. Dorson tarafından kullanılmıştır. İngilizce “fake” ve “lore” kelimelerinin birleşmesiyle oluşan bu kelime “uydurma folklor” olarak da tanımlanabilen bir kavramdır.

Âşık Veysel Şatıroğlu sazın ve sözün ustası olup, 20. Yüzyıldaki âşıkların en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Âşık Veysel, üzerinde oldukça fazla durulan, incelemeler yapılan ve hakkında pek çok eser kaleme alınan büyük bir halk ozanıdır. Bakıldığında Âşık Veysel, yapılan birçok çalışmada çeşitli yönleriyle ele alınıp değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar Âşık Veysel’i yakından tanımak, hayata olan bakışını ve felsefesini bilmek, insana verdiği değeri anlamak, insanı merkeze alan bir düşünceye sahip olduğunu görmek, yaşadığı topluma karşı büyük bir duyarlılığı olduğunu ve birçok konudaki evrensel görüşlerini bilmek adına oldukça önemlidir. Fakat bütün bunların yanında Âşık Veysel’e ait olmayan bazı sözler ve hikâyeler de geçmişten günümüze televizyon programlarında ve sosyal medyada yayılarak Âşık Veysel’in asıl kimliğinin önüne geçmiştir. Televizyon programlarında ve sosyal medyada yayılan bu paylaşımlar, Eric Hobsbawm’a göre yeni bir geleneğin icadı yani ‘faklore’dur. Bu faklore örneklerinden biri de çalışmamıza konu olan Âşık Veysel’in onu terk eden eşinin ayakkabısına/çorabına para koyma hikâyesidir. Bu hikâyeden hareketle çalışmada bir faklore örneği olan ayakkabıya/çoraba para koyma hikâyesinin nasıl ortaya çıkıp yayıldığı ve bu faklore örneğinin bir geleneğe dönüşüp dönüşmediği sorusuna cevap aranacaktır.

Anahtar Sözcükler: Folklor, faklore, gelenek, geleneğin icadı, Âşık Veysel, Âşık Veysel’in ayakkabı/çorap hikâyesi

Can a Faklore Example Become Traditional?

Âşık Veysel’s Story of Putting Money in Shoes/Socks

Abstract

Folklore is a branch of science that began to be used in Turkey at the beginning of the 20th century and examines folk culture from various aspects. Folklore has gained diversity by producing new terms from past to present. One of the new terms produced in this field is the term faklore. This term was first used by Richard M. Dorson in 1950. This word, which is formed by the combination of the English words "fake" and "lore", is a concept that can also be defined as "made-up folklore".

Âşık Veysel Şatıroğlu is a master of saz and word and is considered one of the most important representatives of the minstrels in the 20th century. Therefore, Âşık Veysel is a great folk poet on whom much attention has been paid, studies have been made and many works have been written about him. When looked at, Âşık Veysel has been discussed and evaluated from various aspects in many studies.

* Bilim Uzmanı, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi, E-posta: songul.ermecli@gmail.com

These studies are very important in order to get to know Âşık Veysel closely, to know his perspective on life and his philosophy, to understand the value he attaches to human beings, to see that he has a human-centered thought, to know that he has a great sensitivity towards the society in which he lives and to know his universal views on many issues. However, in addition to all these, some words and stories that do not belong to Âşık Veysel have been spread on television programs and social media from past to present, thus preventing Âşık Veysel's real identity. According to Eric Hobsbawm, these posts spread on television programs and social media are the invention of a new tradition, namely 'fakelore'. One of these fakelore examples is the story of Âşık Veysel, who is the subject of our study, putting money in the shoes/socks of his wife who left him. Based on this story, an answer will be sought to the question of how the story of putting money in shoes/socks, which is an example of fakelore, emerged and spread, and whether this example of fakelore has turned into a tradition. Based on this story, an answer will be sought to the question of how the story of putting money in shoes/socks, which is an example of fakelore, emerged and spread, and whether this example of fakelore has turned into a tradition.

Key Words: Folklore, fakelore, tradition, the invention of tradition, Âşık Veysel, the shoes/socks story of Âşık Veysel

Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri Hakkındaki Chat GPT Bilgilerinin İncelenmesi

Seven Nur KÖMÜRCÜ*

Özet

Yapay zekâ yazılımları, günden güne gelişerek hayatımızın her alanına yenilikler katmaktadır. Bu yazılımlardan en günceli Open AI yapay zekâ araştırma merkezi tarafından geliştirilen ChatGPT' dir. Çeşitli konularda sorulan sorulara kendi metin içeriğinden hızlı ve özgün cevaplar üretebilen ve istenilen takdirde masal, hikâye, şiir, dizi/ film senaryosu yazabilen yaratıcı bir dil modelidir. Literatüre bakıldığında eğitim, turizm, din felsefesi gibi bilim dallarında olumlu olumsuz tartışma konusuyken edebiyat alanıyla ilgili herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Bu makale Türk edebiyatını konu alarak ChatGPT ile yapılan ilk araştırma özelliğini taşımaktadır. Çalışmada dostluk, insan ve doğa sevgisi, hoşgörü gibi temaları Anadolu insanının gönüllerine işleyerek âşıklık geleneğini evrenselin sınırlarına taşıyan Âşık Veysel, ölümünün 50. yıl dönümünde dostları tarafından hatırlanması için seçilmiştir. Araştırmanın amacı ChatGPT' nin ülkemizin değerli saz şairlerinden Âşık Veysel'i ne kadar tanıdığını anlamaktır. Sohbet teorisi kullanılarak Âşık Veysel' in hayatı, sanatı, edebi kişiliği, âşıklık geleneği içerisindeki yeri, şiirleri hakkında genel ve ayrıntılı sorular sorulmuştur. Sonuç olarak ChatGPT sohbet robotunun Âşık Veysel hakkında genel ölçüde fikrinin var olduğu ancak detay bilgilerde eksik yanıtlar verdiği tespit edilmiştir. Şiirlerini tanımış ancak aktaramamıştır. Şiirle ilgili sorularda bağdaştırma yapamadığı görülmüştür. Ayrıca sorulardaki anahtar kelimeler hakkında bilgi verdiği gözlemlenmiştir. Böylece tüm dünyada kullanılan ChatGPT' nin herhangi bir kullanıcıya Âşık Veysel Şatıroğlu' nu nasıl tanıttığı incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Âşık Veysel, ChatGPT, yapay zekâ yazılımı

Review of ChatGPT Information on the Life, Art and Works of Aşık Veysel Şatıroğlu

Abstract

Review of ChatGPT Information on the Life, Art and Works of Aşık Veysel Şatıroğlu Abstract ChatGPT, the latest version developed by the artificial intelligence research center Open AI, is innovative language model that can give quick, original answers to questions on various topics from its own textual content and can write fairy tales, stories, poems, scripts for series/movies if desired. When it comes to literature review, while referring to discussions in the disciplines like education, tourism, and philosophy of religion, there is no study in the field of literature. This article is the first research conducted with ChatGPT on Turkish literature. In the study, Aşık Veysel, who brought the tradition of love to the frontiers of the universe by weaving themes such as friendship, love of man and nature, tolerance in the hearts of the Anatolian people, was chosen by his friends to commemorate the 50th anniversary of his death. The purpose of the study is to understand how much ChatGPT knows about him, one of our country's valuable instrumental poets. Using conversation theory, general, detailed questions were asked about his life, art, literary personality, place in the ashik tradition, poems. Thus, it was determined that the ChatGPT chatbot had general idea of his, but gave incomplete answer in the detailed information. He recognized his poems but could not transmit them. It has been seen that he is unable to make reconciliations in questions about poetry. It has also been observed to provide information about the keywords in question. Therefore, it was examined how ChatGPT, used worldwide, introduces Aşık Veysel Şatıroğlu for any user.

Key Words: Aşık Veysel, ChatGPT, artificial intelligence software

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla, E-posta: komurcusevennur@gmail.com

Veysel'in Tarihe Düştüğü Notlar

Sertan ALİBEKİROĞLU*

Özet

Toplumların varlığını ortaya koyabilmesi, yaşaması ve sürdürebilmesi için köklere sahip olması gerekmektedir. Her toplum kendisini bir tarihe, coğrafyaya, ataya bağlama ihtiyacı duyar. Bu bağlanma sonucunda başta dil olmak üzere toplumu bir arada tutan kabuller, inançlar, mitler ortaya çıkar. Toplumun ortak bir dünya görüşü etrafında birleşmesini sağlayan bu unsurlar aynı zamanda onun temel taşlarını oluşturur. Toplumun bu temel taşları ozanlar tarafından işlenir ve yerine konur. Ozanlar, aynı zamanda kuşaktan kuşağa sözlü geleneğin başlıca taşıyıcıları olmaları nedeniyle toplumun canlılığını sürdürmesini sağlarlar. Kullandıkları ana malzemeler toplumun dili, kabulleri, inanmaları ve mitolojileri olduğu için ozanlara toplum inşa ediciler olarak bakmak gerekir. Canlı birer organizma olan toplumlar zaman zaman ekonomik, siyasi, askeri, doğal afetler gibi olaylar sonucu coğrafya değiştirebilir, yeniden var olmaya çalışabilirler. Yeniden yazılan tarihte ve değişebilen coğrafyada toplumu ayakta tutmak ve varlığını devam ettirebilmek için yine ozanlar devrededirler. Türkler gibi tarihi ve coğrafi derinliği çok geniş zaman ve alana yayılan milletlerin sayısız savaş, doğal afetler vb. tahrip gücü yüksek olumsuzluklara rağmen hala sağlam bir şekilde ayakta durmasında ozanların büyük payı vardır. Ozanlar, toplumların geçmişlerini geleceğe aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bugünü de tarihe yerleştirerek toplumsal tarih ve millet hafızasını geliştirir. Son dönemde toplumun hafızasını geliştiren, tarihe not düşen ozanlardan bir de Âşık Veysel'dir. Veysel, genç cumhuriyetin kimi siyasi olaylarını, inkılaplar ve kurumları ile içinde yaşadığı toplumun karşılaştığı doğal afetleri, hastalıkları, salgınları, iyi ve güzel olan ile acı ve çirkin olanı da şiirlerinde işleyerek topluma karşı görevlerinden biri olan tarih haznesini geliştirme görevini yerine getirmiştir. Bu çalışmada Âşık Veysel'in şiirlerinde şahit olduğu olayların neler olduğu ve bu olaylara bakış açısı verilmek hedeflenmiştir. Tespit edilen metinlerin aynı zamanda birer sözlü tarih metni olduğu varsayımıyla Âşık Veysel'in penceresinden yakın tarihle ilgili bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sözlü tarih, ozanlar, Âşık Veysel, Cumhuriyet Dönemi.

Veysel's Notes to History

Abstract

Societies need to have roots in order to reveal their existence, to live and to lead a life with their own way. In other saying, every society needs to attach itself to a history, geography and ancestor. As a result of this attachment beliefs, myths and especially language that hold society together emerge. These elements, which enable the society to unite around a common worldview, also form its cornerstones. Bards are one of the culture keepers who process and put in the place these cornerstones. Bards also ensure that the society maintains its vitality because they are the main carriers of the oral tradition from generation to generation. Since the main materials they use are the language, beliefs and mythologies of the society, bards should be accepted as community builders. Societies, which are living organisms, can change geography from time to time as a result of economic, political, military, natural disasters and try to survive again. In the rewritten history and in the changing geography, the bards are again in action in order to keep the society alive and to continue its existence. Bards have a great share in the fact that nations like Turks, whose historical and geographical depths span a very large time and area, still stand firm despite many wars and natural disasters with high destructive power. Bards not only transfer the past of societies to the future, but also develop the memory of social history and nation by placing the

* Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türkiye, E-posta: alibekiroglu@gantep.edu.tr

present in history. Âşık Veysel is one of the bards who have recently improved the memory of the society and made a mark on history. Veysel fulfilled his duty to develop the historical repository, which is one of his duties towards the society, by dealing with some of the political events, revolutions, institutions and the natural disasters, diseases, epidemics in his poems. In this study, it is aimed to examine the events that Âşık Veysel witnessed and his point of view towards these events in his poems. Assuming that his poems are also oral history texts, it is aimed to make an evaluation about recent history from the perspective of Âşık Veysel.

Key Words: Oral history, bards, Âşık Veysel, Republican Period

Âşıkların Dilinden Ahde Vefâ(sız)

Ebru BİRKAN AKHAN*

Özet

Kâinatta her şey üç harf beş nokta ile başladı (aşk)! Bu dünyaya gelenler de gidenler de giryân olurken onlar, aşkları yüzünden de hep yandılar ve ağladılar. Âşığın gönlüne düşen ateş hem saza hem söze geldi. Kimi zaman seçilmiş ya da ona bahşedilmiş olduğunu düşünmeden bir sıkıntı ya da bunalım anında çoğunlukla su kenarlarında bir güzelin ya da pirin elinden aşk dolusu içen âşıklığa adım atar. İslâmî kimliğe bürünen ozan, aşk ateşiyle rüyasında kendisine gösterilen güzelin elinden içtiği doluyla dursuz duraksız şiir söyleyerek diyar diyar dolaşır. Bâde, günümüz âşıkların rüyalarına bakıldığında yerini kimi zaman bir meyve de bırakabilir. Kompleks Rüya Motifi aslında âşık ile maşuk arasında bir “ahitleşme” ya da “sözleşme” diğer anlamda “vefa” üzerine kuruludur. Arapça kökenli vefa sözcüğü, “1.sözünde durma, sözünü yerine getirme, 2. Dostluğu devam ettirme, 3. Yetişme, yetme, kâfi gelme, 4 ödeme” anlamlarına gelmektedir. Bî-vefa “vefasız, sözünde sevgisinde durmayan” manasındadır.

Âşık ile maşuk arasındaki “ahitleşme” yüzyıllardır önce şiirlere sonra da türkülere konu olmuştur. Evvelde olduğu gibi günümüz âşıklarının şiirlerinde de yer almıştır. Bu çalışmada hem söz hem de saz âşıklarının şiirleri incelenerek mezkûr kavram üzerinde durulacaktır. Âşıkların babası olarak tanınan Feyzi Halıcı nam-ı diğer Fezaî ile bâdeli âşıklarımızdan Ardanuçlu Âşık Efkarî, Davut Sularî ve Temel Turabî’nin hal tercümeleri dikkate alınarak şiirleri incelenmiştir. Âşıkların babası olarak bilinen üstat Feyzi Halıcı, nâm-ı diğer Fezaî, Konya’da gerçekleştirilen Âşıklar Bayramı’nın mimarıdır. Mânâ ve gönül eğitimini, Yağcızade Hacı Mustafa Efendi, Hacı Haydar Efendi, Hafız Kura Postalcı, Hacı Rahim Efendi ve Hafız Cemal Efendi’den almıştır. Şairin annesi Hanım Odabaşı, “Mevlana Hazretleri iki yıl seni besledi ve manen eğitti. O kapıdan lokmanı almadığın gün rahat ve huzur içinde uyuyamazdın. Analık hakkı olarak senden bir isteğim var. Bu kapıya ölünceye kadar hizmet edeceksin” diyerek yol almasına vesile olmuştur. Bu bağlamda, 1959 yılında Konya Turizm Derneği’ni kuran âşık, Mevlana’yı Anma Törenlerinin düzenlenmesine öncülük etmiştir. Diğer âşıklar gibi geleneğine adım atmasında Göçülü Mehmet Ağa etkili olmuştur.

“Tavuğa Taş Atma Fatma Nine” diyen Ardanuçlu Âşık Efkarî’de vefa kavramını işleyen diğer aşığımızdır. Elde edilen bilgilere göre hem medreseli hem de bâde içmiştir. O da Davut Sularî gibi gezgindir. Efkarî Baba gibi gezgin ve bâdeli âşıklardan biri de Alevî dedesi olarak bilinen Davut Sularî’dir. Şiirlerinde ahde vefa üzerinde durmuştur. Sularî üzerine çalışan araştırmacılar, irşad görevinin aileden geldiğini ifade ederler.

Eyub’el Ensarî adlı hocadan “Turabî” mahlasını alan Temel Şahin, köken itibarıyla Erzurumlu bir âşıktır. Usta-çırak ilişkisi içinde yetişmesiyle birlikte biyografisinde bâde içmiş olabileceğine dair bir bilgi mevcuttur. Diğer âşıklar gibi o da “ahitleşme” üzerinde durmuştur. Bu âşıkların ortak noktası ise Konya’da düzenlenen Âşıklar Bayramı’dır. Netice itibarıyla âşıkların hem dilinden hem de sazından hala ahde vefa kavramı dem vurmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Âşık, aşk, ahitleşme, bâde, rüya, vefâ(sız)

* Dr. Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, E-posta: ebirkan@selcuk.edu.tr

(Dis)Loyalty from the Discourse of Minstrels (Poets)

Abstract

Everything in the universe started with three letters and five dots (love)! Those who came to this world and those who left wept; But the lovers always burned and cried because of their love. The fire that fell in the heart of the lover was expressed both with instruments and words. Sometimes, a person who drinks a love potion from the hands of a beautiful or sage at the water's edge, in a time of distress or depression, without thinking that he has been chosen or bestowed on him, takes a step towards being in love. The poet, who takes on an Islamic identity, wanders around the land, singing poetry with the glass of love he drank from the hand of the beautiful person shown to him in his dream. Wine (Bâde) can sometimes be replaced by a fruit when we look at the dreams of today's minstrels. The Complex Dream motif is actually based on a "covenant" or "contract" between the lover and the beloved, in other words "loyalty". The word loyalty, of Arabic origin, means "1. to keep one's word, to fulfill one's promise, 2. to maintain friendship, 3. to be sufficient, to be suffice, 4 payments". *Dis-loyalty means "unfaithful, one who does not keep his word and unfaithful to his/her love"*.

The "covenant" between the lover and the beloved has been the subject of poems and then folk songs for centuries. This situation has taken place in the poems of today's minstrels as well as in the past. In this study, the poems of both lyric and saz (musical instrument) minstrels will be examined and the aforementioned concept will be emphasized. Feyzi Halıcı, who is known as the father of minstrels, alias Fezaî, and our poets Âşık Efkarî from Ardanuç, Davut Sularî and Temel Turabî's poems were analyzed by taking into account the translations of the state. Master Feyzi Halıcı, aka Fezaî, known as the father of minstrels, is the architect of the Minstrels' Festival held in Konya. He received his spiritual education from Yağcızade Hacı Mustafa Efendi, Hacı Haydar Efendi, Hafız Kura Postalcı, Hacı Rahim Efendi and Hafız Cemal Efendi. The poet's mother Hanım Odabaşı helped him become an expert on this subject by saying: "Mevlana (Rumi) nurtured you for two years and trained you spiritually. You would not be able to sleep comfortably and peacefully on the day you did not take your food from that spiritual path. As a maternity right, I have a request from you. You will serve this spiritual path until you die". In this context, the minstrel, who founded the Konya Tourism Association in 1959, pioneered the organization of the Mevlana Commemoration Ceremonies. Mehmet Ağa from Göçü was influential in stepping into his tradition like other minstrels.

Âşık Efkarî from Ardanuç, who says "Don't Throw Stones at the Chicken, Fatma Granny" is our other minstrel that deals with the concept of loyalty. According to the information obtained, he was both a graduate of the madrasah and drank wine. He is also a traveler like Davut Sularî. One of the traveler and wine-drinking minstrels like Efkarî Baba is Davut Sularî, known as his Alevî Dede (Grandfather). In his poems, he focused on fidelity. Researchers working on Sularî state that the duty of guidance comes from the family.

Temel Şahin, who took the pen name "Turabî" from a teacher named Eyub'el Ensarî, is originally a minstrel from Erzurum. There is information in his biography that he may have drunk wine as he grew up in a master-apprentice relationship. Like other minstrels, he also focused on "covenant". The common point of these minstrels is the minstrels Festival held in Konya. As a result, the concept of fidelity is still mentioned both in the words and in the instrument of the minstrels.

Key Words: Love, covenant, wine, dream, (dis) loyalty

**Âşıklık Geleneği Bağlamında Âşık Olma Kıstaslarının Halk Hikâyelerine Yansıyan Bir Örneği:
Mahmut ile Nigâr Hikâyesi**

*Oğuzhan PAMUKÇU**

Özet

Esasını ilk Türk topluluklarına kadar dayandırabildiğimiz âşıklık, kadim geleneklerden biridir. Bu geleneğin, tarihsel süreç içerisinde kam, akın, baksı, bahşı, şaman, oyun, ozan ve nihayetinde ulaştığı nokta âşıktır. Bu değişim ve dönüşüm evresinde büyücülük, şifacılık, yol göstericilik, halkı eğlendirme gibi görevler üstlenerek toplum nezdinde saygın bir yere sahip olmuşlardır. Bu saygınlıklarını Türkler için kutsal kabul edilen sığır, yağ ve şölen törenlerinde çeşitli çalgılarla toplumun duygularını ve ruh hallerini yansıtarak pekiştirmişlerdir.

Çağlar içerisinde âşıklar çok çeşitli alanlarda toplum hayatına dâhil olup savaşımlara, fetih ve zaferlere katılarak sazlarıyla, sözleriyle ordunun ve halkın yanında olmuşlardır. İlk dönemlerde kullandıkları çöğür ve kopuz adlı çalgılarının yerini zamanla saz ve bağlama gibi coğrafi ve toplumsal şartlara uygun aletler almıştır. Bu enstrümanları kullanarak destanlar söylemişlerdir. Hikâyeci-âşık vasfıyla âşıklar, halk hikâyeleri derleyerek bunları zaman içerisinde geleneğe uygun bir şekilde tasnif edip anlatmışlardır. Âşıklar, aniden değil belirli etkenlerle âşık olmuşlardır. Bu etkenler, coğrafi ve toplumsaldır. Nitekim Orta Asya steplerinde varlıklarını sürdürmek isteyen âşıklar şifahi üretimlerini ezgilerle yansıttıkları gibi Anadolu coğrafyasındaki âşıklar da coğrafyanın şartlarını ve toplumun acı, keder, mutluluk, sevinç, savaş, barış, göç, doğal afet gibi olgularını dile getirme vazifesini yerine getirmeye çalışmışlardır. Âşık olmanın bir diğer gereği de geleneklere hâkimiyettir. Çünkü gelenekten beslenen âşık, bulunduğu muhit içerisinde geleneğe hâkimiyet hususunda ön plana çıkmaktadır. Âşıklık geleneği içerisinde âşık olmanın kıstasları bulunmaktadır. Bu kıstaslar; saz çalma, mahlas alma, bade içme/rüya sonrası âşık olma, usta-çırak, âşık karşılaşmaları, leb-değmez/dudak-değmez, muamma çözme/askı geleneği, dedim-dedi tarzı şiir söyleme, tarih bildirme ve nazire söylemedir. Gelenek içerisinde bulunan bu kıstasları âşıklar etrafında oluşan halk hikâyelerinde de görülmektedir.

Halk hikâyeleri, göçebelikten yerleşik düzene geçişin bir ürünü olarak kabul edilmektedir. Hikâyelerde ağırlıklı olarak aşk ve kahramanlık gibi konular işlenmektedir. Aşk konulu hikâyelerde âşıkların da varlığı görülmektedir. Gerek yaşadığı kabul edilen gerekse yaşadığı muhayyel olan âşıklar etrafında oluşan halk hikâyeleri mevcuttur. Bu metinler içerisinde âşıkların birçok hususiyetinden bahsedildiği gibi âşıklık geleneklerinin de yansıması görülmektedir. Âşıklar etrafında oluşan birçok hikâyede görülen âşıklık geleneği, Mahmut ile Nigâr Hikâyesinde de varlığını sürdürmektedir. Hikâyede Mahmut'un âşıklığını güçlendirecek şekilde saz çaldığı, mahlas aldığı, rüya sonrası ve bade içerek âşık olduğu, âşık karşılaşmalarına katılıp muammalar çözdüğü görülmektedir. Yaşadığı muhayyel olan bir âşık etrafında oluşan bu hikâyeyi varyantlarıyla birlikte mukayeseye dayalı bir yaklaşımla inceleyerek içerisindeki âşıklık gelenekleri ile ilgili kıstasları tespit etmeye çalışacağız.

Anahtar Sözcükler: Âşıklık geleneği, âşıklık kıstasları, halk hikâyesi, Mahmut ile Nigâr, âşık

* Arş. Gör. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye, E-posta. pamukcuoguzhan@outlook.com

An Example of the Criteria for Falling in Love in the Context of Minstrelsy Tradition

Reflected in Folk Stories: The Story of Mahmut and Nigar

Abstract

Minstrels, the basis of which we can trace back to the first Turkic communities, is one of the ancient traditions. The point that this tradition has reached in the historical process of kam, akın, baksı, bahşı, shaman, oyun, ozan and finally the point it has reached is in minstrel. In this phase of change and transformation, they have gained a respectable place in the society by undertaking duties such as witchcraft, healing, guidance and entertaining the people. They reinforced this prestige by reflecting the feelings and moods of the society with various instruments in cattle, yug and feast ceremonies, which are considered sacred for Turks.

Over the ages, minstrels have been involved in social life in a wide variety of fields, participating in wars, conquests and victories, and have been on the side of the army and naturally the people with their reeds, words. The instruments called 43ebde and kopuz, which they used in the early periods, were replaced by instruments suitable for geographical and social conditions such as saz and 43ebdeğm in time. They sang epics using these instruments. As a storyteller-minstrel, the minstrels compiled folk tales and classified and told them in accordance with tradition over time. Minstrels fell in love not suddenly, but by certain factors. These factors are geographical and social. As a matter of fact, as the minstrels who wanted to continue their existence in the steppes of Central Asia reflected their verbal productions with melodies, the minstrels in the Anatolian geography tried to fulfill their duty to 43ebdeğm the conditions of the geography and the facts of the society such as pain, sorrow, happiness, joy, war, peace, migration, natural disaster. Another requirement of being in minstrel is mastery of traditions. There are criteria for being in love within the tradition of minstrelsy. These criteria are;; playing saz, taking a pseudonym, drinking wine/falling in love after a dream, master-apprentice, minstrels encounters, 43ebdeğmez/lip-untouchable, enigma (asking for unknown)-solving/hanging tradition, I said-said (I said- She said) style poetry, telling history (determining dates) and saying nazire. These criteria, which are in the tradition, are also seen in the folk stories formed around the minstrels.

Folk stories are accepted as a product of the transition from nomadism to settled order. The stories mainly focus on topics such as love and heroism. The existence of minstrels is also seen in the stories about love. There are folk tales that are formed around the minstrels who are accepted to have lived or imagined to have lived. In these texts, many characteristics of the minstrels are mentioned, as well as the reflection of the minstrelsy traditions. The tradition of minstrelsy, which is seen in many stories around the minstrels, continues to exist in the Story of Mahmut and Nigâr. In the story, it is seen that Mahmut played the instrument to strengthen his minstrel, took a pseudonym, fell in love after dreams and drinking wine, and participated in minstrel encounters and solved enigma. We will try to determine the criteria related to the minstrel traditions in this story, which is formed around an imaginary minstrel, by examining with a comparative approach with its variants.

Key Words: Minstrel tradition, minstrelsy criteria, folk story, Mahmut and Nigar, minstrel

Alevî-Bektaşî Şiirlerinde Kozmos

Emine TAŞ*

Özet

Âlem, kâinat, evren, dünya, cihan, devran, felek gibi adlarla anılan kozmos, en eski Türk inanç sistemine göre gök ve yer-sub (yer-su) olmak üzere iki ilkemi sisteme (dikotomi) dayanmaktadır. Fakat Türklerin Şamanizm inancı döneminde daha çok görülen gökyüzü (Tanrısal âlem), yeryüzü (insanlar âlemi) ve yeraltı (ölüler âlemi/Erlik ve yardımcıların âlemi) olmak üzere üç dünya tasavvuru yer almaktadır. Bununla birlikte evrenin katmanları mitolojide önemli bir yere sahiptir. Gökyüzünün yedi veya dokuz kattan oluştuğuna dair anlatılar bulunmaktadır. Bunun kozmosu bir bütün halinde tamamlayan unsurlar vardır. Bunlardan ilki gezegenlerden güneş ve ay sembolüdür. Çünkü düalist dünya görüşünde iki gezegen birbirinin zıttı olarak geçer ve “ay” gecenin, “güneş” ise gündüzün sembolü olarak ifade edilir. Ay, ışığını güneşten alır ve güneşten beslenir. Evrensel döngüde de güneş ve ay yeniden doğuşun simgesi olarak karşımıza çıkar. Zira ay ve güneş doğmayınca, kozmos bozulur ve kaos ortamına dönüşür. Diğer bir ifadeyle ay ve güneşin doğması, evrendeki düzenin devam etmesi demektir; ay ve güneşin doğmaması ise düzenin bozulup kıyametin kopacağına habercisidir. Alevî Bektaşî inancında ise evren, “Vahdet-i Vucud” felsefesiyle şekillenmiştir. Bu felsefeye göre evren, küçük bir varlık olan insanın içindedir. Diğer yandan evren, Tanrı’nın tecelli âlemidir. Aynı zamanda Alevî Bektaşî inancında Tanrı-Evren-insan bütünlemesi yaygın düşüncedir. Evren, Tanrı’nın meydana vuruşudur. Kaygusuz Abdal’ın şiirindeki “Âlem, tamamıyla bedendir, ben âlemin canı oldum” sözlerde de buna vurgu yapmaktadır. Hacı Bektaş Veli’nin “Âlem Adem, Adem de Âlem içindedir” sözü de vahdet-i vücud felsefesini açıklar niteliktedir. Alevî Bektaşî inanç sisteminde beş sayısı evrenle ilgili önemli sayılardandır. Onlar beş Âlem olduğuna inanmaktadırlar ve Ehl-i Beyt sayısı da beş ile bağlantılıdır. Bununla birlikte Hatai, Pir Sultan Abdal gibi âşıklık geleneğindeki önemli isimler, şiirlerinde evrenin yedi kattan oluştuğuna vurgu yapmaktadır. Hatai şiirinin birinde “Yedi kapı arş-ullahın katında” şeklinde vurguladığı şiirinde kozmosun yedi katına gönderme yapmıştır. Diğer yandan Alevî Bektaşî şiirlerinde kozmosla bağlantılı olarak “ay” ve “güneş” kavramları da görülmektedir. Hz. Muhammed “güneş”i ve Hz. Ali’de “ay”ı simgelemektedir. Bu bağlamda verilen bilgilerden hareketle çalışmamızda Alevî Bektaşî şiirlerinde kozmos unsurları tespit edilecek ve kozmosla bağlantılı olan kavramlara değinilecektir.

Anahtar Sözcükler: Alevî Bektaşî, kozmos, evren, âlem, kozmoloji, mit

Cosmos in the Alawi-Bektashi Poetry

Abstract

The cosmos, called by names such as world, cosmos, universe, earth, world, devran, felek, is based on two principled systems (dichotomy), the sky and the earth-sub (earth-water) according to the oldest Turkish belief system. But there are three world visions, the sky (the Divine world), the earth (the world of people) and the underground (the world of the dead / the world of Erlik and their help), which were more common during the period of Turkish Shamanism belief. However, the layers of the universe have an important place in mythology. There are narratives that the sky consists of seven or nine floors. There are elements of this that complete the cosmos as a whole. The first of these is the symbol of the sun and moon from the planets. Because in the dualistic worldview, the two planets pass as opposites of each other, and the “moon” is expressed as a symbol of night, and the “sun” is expressed as a symbol of day. The moon receives its light from the sun and feeds on the sun. In the universal cycle, the sun and the

* Doktora Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

moon also appear as a symbol of rebirth. Because when the moon and the sun do not rise, the cosmos deteriorates and turns into an environment of chaos. In other words, the rising of the moon and the sun means the continuation of order in the universe, and the failure of the moon and the sun to rise is a harbinger that the order will be disrupted and the Doomsday will break out. In the Alawî-Bektashi belief, the universe is shaped by the philosophy of “Vahdet-ı Vucud”. According to this philosophy, the universe is inside man, who is a small being. On the other hand, the universe is the manifested realm of God. At the same time, God-Universe-human integration is a common idea in the Alawî- Bektashi faith. The universe is the creation of God. Kaygusuz Abdal's poem “The world is completely the body, I have become the life of the world” emphasizes this in the words. Hacı Bektaş Veli's saying “The World is Adam, Adam is in the World” also explains the philosophy of vahdet-i bod. In the Alawî-Bektashi belief system, the number five is one of the important numbers related to the universe. They believe that there are five Realms, and the number of Ahl al-Bayt is also connected with five. However, important figures in the tradition of minstrelsy, such as Hatai and Pir Sultan Abdal, emphasize in their poems that the universe consists of seven layers. Hatai made reference to the seven floors of the cosmos in his poem, which he emphasized in one of his poems as “Seven doors are on the floor of arsh-ullah”. On the other hand, the concepts of “moon” and “sun” are also seen in connection with the cosmos in the poems of Alawî-Bektashi. Hz. Muhammad called the “sun” and the Prophet. It symbolizes the “moon” in Ali. Based on the information provided in this context, the elements of the cosmos will be identified in the poems of Alawî-Bektashi in our study and the concepts related to the cosmos will be touched upon.

Key Words: Alawî Bektashi, cosmos, universe, world, cosmology, myth

Destur Başlıklı Şiirler Üzerine Bazı Tesbitler

*Mümin TOPCU**

Özet

Edebî eserlerimizin bütünüyle tespit edilip tür ve şekil bilgisi tamamen belirlenememesi nedeniyle bazı edebî tür ve tarzlarımızın belirleyici özellikleri ortaya konulamamıştır. “Destûr” türü şiirler de bunlardan biridir. Elde bulunan destur başlıklı şiirler ise, örnek yetersizliği nedeniyle, değerlendirme yapabilmek için yeterli veri sunmamaktadır.

13. yüzyıldaki “yort savul” ile benzer nitelikte olduğu düşünülen bu tarz şiirlerin 19. ve 20. yüzyıl şiirinde de benzer bir üslup ile “Destur” adıyla devam ettiği düşünülmekte ise de bu şiir türünün özelliklerinin belirlenebilmesi için örneklerinin bulunup incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda özel kütüphanede bulunan bir cönkte, Şeydâyî mahlaslı “Destur Destanı”, Cemâlî mahlaslı “Destur”, Hulusî mahlaslı “Destur Semâ’î” ve Niyâzî mahlaslı “Destûr Gazel” başlıkları altında dört şiir yer almaktadır.

Bildirimizde “Destur” başlıklı bu şiirleri, benzerleriyle karşılaştırarak, dini-tasavvufi şiir türlerinden olduğunu düşündüğümüz bu şiirleri tanımaya çalışacağız.

Anahtar Sözcükler: Şiir, tasavvuf, yort savul, destur

Some Determinations on the Poems Titled Destur

Abstract

It has not revealed the general characteristics of some of our literary genres and styles due to the fact that the measurements and shape information of the literary works cannot be determined completely. Destûr” type poems are one of them. Poems titled destur, on the other hand, do not provide sufficient data to make an evaluation due to the lack of examples.

Although it is thought that such poems, which are thought to be similar to the "yort savul" in the 13th century, continued with a similar style in the 19th and 20th century poetry, under the name "Destur"; In order to determine the characteristics of this type of poetry, it is necessary to find and examine its samples. In this context, in a cont in the private library, there are four poems under the titles of "Destur Epic" with the pseudonym Şeydâyî, "Destur" with the pseudonym Cemâlî, "Destur Semâ’î" with the pseudonym Hulusî, and "Destûr Gazel" with the pseudonym Niyâzî.

In our paper, we will try to get to know these poems, which we think are religious-mystical poetry types, by comparing these poems titled "Destur" with their similar ones.

Key Words: Poetry, mysticism, yort savul, destur

* Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, E-posta: mumintopcu@duzce.edu.tr.

Kahramanmaraşlı Halk Şairi Giryani

Ayşenur ÖZDAL*

Özet

Halk şairi, âşık veya ozan olarak adlandırılan, halkın içinden gelen ve halkı anlatan sanatçıların icra ettiği âşıklık geleneği Türk kültüründe derin bir köke sahiptir ve Türk halk edebiyatının önemli bir parçasını teşkil etmektedir. Geleneğin temsilcileri eserleriyle toplumdaki sorunlara karşı eleştirel bir ses olmak, halkın duygu ve düşüncelerine sözcülük etmek, toplum kimliğini ve birliğini güçlendirmek ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak gibi fonksiyonlara sahiptir. Kökleri Orta Asya'ya dayanan, zamanı ve mekânı aşarak Anadolu'da varlığını sürdüren âşıklık geleneği, günümüzde klasik icra ortamlarının yanı sıra internet ve diğer dijital ortamlar aracılığıyla yaşamaya devam etmektedir. Çağın gereksinimlerine göre dönüşüm geçiren âşıklık geleneği 2009 senesinde UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili listesine kaydedilerek korunmaya layık bir kültürel değer olarak görülmüştür. Bunun neticesinde âşıklık geleneğinin korunmasına yönelik bilimsel çalışmaların ve faaliyetlerin arttığı gözlenmektedir.

Bu çalışmada SOKÜM koruma faaliyetleri kapsamında âşıklık geleneğinin güncel bir değerini kayıt altına alarak muhafaza etmek hedeflenerek geleneğin temsilcilerinden Erol Boyunduruk'u tanıtmak amaçlanmıştır. Bu amaçla Giryani ve Erol Giryani mahlaslarını kullanan Kahramanmaraşlı halk şairi Erol Boyunduruk ile kişisel görüşme gerçekleştirilerek çalışmanın temel verileri elde edilmiştir. Bu verilere dayanarak çalışmada halk şairinin hayatı, geleneğe olan katkısı ve şiirlerinin yapı, ahenk ve muhteva unsurları bakımından incelenmesine yer verilmiştir. Erol Giryani, âşıklık geleneğinin canlılığını sürdürdüğü Kahramanmaraş'ta sanatını icra eden tanınmış bir sanatçıdır. Kahramanmaraş Halk Ozanları Kültür ve Dayanışma Derneği etrafındaki faaliyetlerde aktif katılım göstermektedir. Ayrıca şehrinin ve ülkesinin insanların yaşamalarını kendi perspektifinden anlattığı eserlerini elektronik ortamdaki faaliyetleri ile de aktaran Giryani, kültürel kimliğin hem yerel hem de ulusal boyutta taşınmasına katkı sağlamaktadır. Abdurrahim Karakoç'tan etkilenen şairin şiirlerinde doğduğu ve büyüdüğü köy olan Arıstıl'a duyduğu derin özlem, beşeri aşk ve toplumsal aksaklıklara yönelik eleştirilerin yoğun olarak işlendiği görülmüştür. Ayrıca Erol Giryani döneminin güncel sorunlarına da ayna tutarak Soma maden faciası, Filistin'in siyasi sıkıntıları, Covid-19 salgını ve Kahramanmaraş depremi gibi önemli olayları eserlerinde işlemiştir.

Anahtar Sözcükler: Gelenek, SOKÜM, âşıklık

Giryani, the Folk Poet from Kahramanmaraş

Abstract

The tradition of minstrelsy, also known as minstrel poetry or bardic tradition, holds a deep-rooted place in Turkish culture and forms an important part of Turkish folk literature. The practitioners of this tradition, referred to as minstrels or bards, emerge from within the community and depict the lives and experiences of the people. They serve various functions, such as being a critical voice against societal issues, giving voice to the emotions and thoughts of the people, strengthening social identity and unity, and ensuring the preservation of cultural heritage for future generations. Originating from Central Asia, the tradition of minstrelsy has transcended time and space and continues to thrive in Anatolia today. In

* Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, E-posta: aysenurozdal@gantep.edu.tr

addition to traditional performance settings, the tradition now persists through the internet and other digital platforms. Adapting to the demands of the modern age, the tradition of minstrelsy underwent transformations and was recognized as a valuable cultural asset, being inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2009. As a result, there has been an observed increase in scientific studies and activities aimed at preserving the tradition of minstrelsy.

This study aims to introduce Erol Boyunduruk, one of the representatives of the tradition, in order to document and preserve a contemporary aspect of minstrelsy within the framework of SOKÜM (Safeguarding of Intangible Cultural Heritage) conservation efforts. To achieve this, a personal interview was conducted with Erol Boyunduruk, a minstrel from Kahramanmaraş who uses the aliases Giryani and Erol Giryani, to obtain the primary data for the study. Based on this data, the study examines the life of the minstrel, his contributions to the tradition, and the structural, rhythmic, and thematic elements of his poems. Erol Giryani is a renowned artist who practices his craft in Kahramanmaraş, where the tradition of minstrelsy thrives. He actively participates in the activities of the Kahramanmaraş Folk Bards Culture and Solidarity Association. Moreover, Giryani conveys his works, which depict the lives of the people of his city and country from his own perspective, through his activities in the digital realm. He contributes to the preservation and dissemination of cultural identity on both local and national levels. Influenced by Abdurrahim Karakoç, the poet's works prominently feature a profound longing for his native village, Aristil, where he was born and raised, as well as critiques of human love and societal issues. Furthermore, Erol Giryani reflects the current challenges of his era by addressing significant events such as the Soma mining disaster, political troubles in Palestine, the Covid-19 pandemic, and the Kahramanmaraş earthquake in his works.

Key Words: Tradition, SOKÜM, minstrelsy

Çıldır Âşıklık Geleneği ve Âşıkların Güncel Problemleri

Tülin GÜMÜŞ*

Özet

Geleneksel Türk kültürünün temsilcilerinden biri olan âşıklar, geçmişten günümüze sanatlarıyla varlıklarını sürdürmüştür. Usta-çırak ilişkisi ile gelişen âşıklık geleneği zaman içerisinde âşık kollarına ayrılarak varlık göstermiştir. Türk edebiyatındaki Edebiyatımızdaki kollardan birisi de Şenlik koludur. 19. yy yaşamış âşıklardan biri olan Âşık Şenlik, bade içip âşıklığın ilhamını Hak'tan alarak çalıp söylemeye başlamıştır. Âşık Nuri'nin yanında çıraklığını tamamlayan Âşık Şenlik vefat ettiği 1913 yılına kadar sazıyla sözleriyle geleneğin ve yöre halkının sesi olmaya devam etmiştir. Âşık Şenlik'in âşıklık yaptığı yıllar Osmanlı Devleti'nin içeriden ve dışarıdan birçok düşmanla/sorunla mücadele ettiği yıllardır. Ayrıca Âşık Şenlik, “kırk yıllık kara günler” olarak adlandırılan işgal yıllarını görmüş ve bu zor şartlar altında bile sazını, sözünü esirgememiştir. Âşık Şenlik, eserlerinde halkı bir arada tutmayı, halkın umutsuzluğa kapılmadan düşmana karşı örgütlenmesi gerektiğini bilgisiyle, sanatsal gücüyle anlatmıştır. Hayattayken birçok çırak yetiştirmiştir. Vefatından sonra da yetiştirdikleri çırakları Ardahan'ın Çıldır ilçesi başta olmak üzere birçok yerde çırak yetiştirmeye devam etmiş günümüze kadar geleneği yaşatmışlardır. Günümüze kadar Âşıklık geleneği ve âşıklar ile ilgili değerlendirmeler genellikle kentli bakış açısıyla ve geleneğin temsilcisi olmayan kişiler tarafından yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Bu çalışmada ise âşıklığın Çıldır Âşıklığı özelinde halihazırdaki durumu, ihtiyaçları geleneğin aktörleri tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Mülakat yöntemi kullanılarak görüşülen âşıklar kendilerini, âşıklığı, yörede yaşadıkları problemleri, ihtiyaçlarını, teknolojinin geleneğe olan etkilerini deneyimlerinden hareketle anlatmışlardır.

Çalışmada ilk olarak Âşık Şenlik ve Çıldır Âşıklık geleneği hakkında bilgi verilmiş, devam eden bölümde âşıklardan elde edilen veriler *araştırmacılar, yöneticilerden kaynaklı, yöre halkı-dinleyicilerden kaynaklı* ve *âşıklardan kaynaklı* problemler olarak üç başlık altında ele alınmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde ise âşıkların geleneği nasıl değerlendirdiği ve geleneğin sürdürülmesinde yapılması gerekenlere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çıldır âşıklık geleneği, Âşık Şenlik, âşık sanatı, yaşayan âşık

Çıldır Minstrel Tradition and Current Problems of Minstrels

Abstract

Minstrels, one of the representatives of traditional Turkish culture, have continued their existence with their art from past to present. The tradition of minstrelsy, which developed with the master-apprentice relationship, has emerged over time by being divided into minstrel branches.

One of the branches in our literature in Turkish literature is the Şenlik branch. Âşık Şenlik, one of the minstrels who lived in the 19th century, started to sing and drank wine, taking the inspiration of minstrelsy from God. Âşık Şenlik, who completed his apprenticeship with Âşık Nuri, continued to be the voice of the tradition and the local people until his death in 1913. The years that Âşık Şenlik was in love with were the years when the Ottoman Empire struggled with many enemies/problems from inside

* Polis Akademisi Türk Dili Öğretim Görevlisi, (Hacettepe Üniversitesi Türk Halkbilimi Doktora Öğrencisi), E-posta: gumus24tulin@gmail.com

and outside. In addition, Âşık Şenlik saw the years of occupation called “forty-year black days” and even under these difficult conditions, he did not spare his saz and his word. In his works, Âşık Şenlik explained with his artistic power, with the knowledge that the people should be organized against the enemy without despair. He trained many apprentices in his lifetime. After his death, the apprentices they trained continued to train apprentices in many places, especially in Çıldır district of Ardahan, and they kept the tradition alive until today.

Until today, the tradition of minstrelsy and the evaluations about minstrels have been made and continue to be made by people who are not representatives of the tradition, generally from an urban perspective. In this study, it is aimed to evaluate the current situation and needs of the minstrel in the context of Çıldır Minstrelsy by the actors of the tradition. The minstrels interviewed using the interview method explained themselves, minstrelsy, the problems they experienced in the region, their needs, and the effects of technology on the tradition based on their experiences.

In the study, firstly, information about the Âşık Şenlik and Çıldır Minstrelsy tradition was given, and in the following section, the data obtained from the minstrels were discussed under three headings as the problems originating from the researchers, the administrators, the local people-audience and the minstrels. In the conclusion and suggestions section, how the minstrels evaluate the tradition and what needs to be done to continue the tradition are given.

Key Words: Çıldır minstrel tradition, minstrel festival, minstrel art, living minstrel

İsmail Türüt'ün Müziğini Yakınsama Kültürü ve Transmedya Hikâye Anlatıcılığı Üzerinden Düşünmek*

Gökhan ALTINBAŞ*

Özet

Bu çalışma, Karadeniz geleneksel müziğinin önemli bir temsilcisi olan İsmail Türüt'ün eserlerinin ve Karadeniz fıkra şarkılarının, siyasi toplumsal olaylar bağlamında detaylı bir değerlendirilmesini sunmaktadır. Çalışmanın temel odağı, metinlerarasılık kavramının popüler müzik bağlamındaki anlamlarının yanında yakınsama kültürü ve transmedya hikâye anlatıcılığı teorileri ile genişleterek Türüt'ün eserlerini daha geniş bir çerçevede ele almaktır. Bu yaklaşım, Türüt'ün müziğinin ve şarkılarının, toplumsal ve siyasi olaylara yanıt olarak ve metinlerarasılığın daha geniş bir perspektifte ele alınmasıyla daha iyi anlaşılabilceği fikrini geliştirmektedir. Çalışmanın amacı, Türüt'ün eserlerinin ve fıkra şarkılarının siyasi ve toplumsal olaylarla olan ilişkisini yakınsama kültürü ve transmedya hikâye anlatıcılığı teorileri ışığında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, Türüt'ün seçilmiş eserleri ve fıkra şarkıları, bu teorilerin rehberliğinde detaylıca analiz edilmiştir. Yöntem olarak, eserlerin ve fıkra şarkıların sözlerine ve melodilerine dayanan bir içerik analizi uygulanmış, ardından eserlerin ve fıkra şarkıların dijital medya ve sosyal medya aracılığıyla nasıl paylaşıldığı ve yorumlandığı incelenmiştir. Bulgular, Türüt'ün müziğinin ve fıkra şarkılarının, siyasi ve toplumsal olaylara tepki olarak oluşturulduğunu ve bu olayları yorumladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, eserlerin ve fıkra şarkılarının dijital ve sosyal medya aracılığıyla geniş bir kitleye ulaştığı ve bu süreçte yakınsama kültürü ve transmedya hikâye anlatıcılığı kavramları çerçevesinde yeni anlamlar ve yorumlar kazandığı belirlenmiştir. Bu durum, bu teorilerin Türüt'ün eserlerinin ve fıkra şarkılarının yayılımı ve yorumlanması üzerindeki önemli etkisini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İsmail Türüt, Karadeniz fıkraları, sosyo-politik olaylar, transmedya hikâye anlatıcılığı, yakınsama kültürü

Thinking İsmail Türüt's Music Through Convergence Culture and Transmedia Storytelling

Abstract

This study presents a detailed evaluation of the songs of İsmail Türüt, a prominent representative of Black Sea traditional music, and Black Sea anecdotal songs[†] in the context of political social events. The main focus of the study is to address Türüt's songs in a broader framework by extending the concept of intertextuality with the theories of convergence culture and transmedia storytelling in addition to its meanings in the context of popular music. This approach develops the idea that Türüt's music and songs can be better understood as a response to social and political events and by considering intertextuality in a broader perspective. The aim of the study is to examine the relationship between Türüt's pieces and anecdotal songs and political and social events in the light of convergence culture and transmedia storytelling theories. For this purpose, selected pieces and anecdotal songs of Türüt were analyzed in detail under the guidance of these theories. As a method, a content analysis based on the lyrics and melodies of the pieces and anecdotal songs was applied, followed by an analysis of how the pieces and anecdotal songs were shared and interpreted through digital media and social media. The findings reveal that Türüt's music and anecdotal songs were created in response to political and social events and

* Bu makale İstanbul Teknik Üniversitesi, Müzikoloji ve Müzik Teorisi doktora programında tarafımda hazırlanan “Doğu Karadeniz Popüler Müziğinde Metinlerarasılık ve Ana-Metinsellik” başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkiye, E-posta: galtinbas@itu.edu.tr

interpreted these events. In addition, it was determined that the pieces and anecdotal songs reached a wide audience through digital and social media, and in this process, they gained new meanings and interpretations within the framework of convergence culture and transmedia storytelling concepts. This shows the significant impact of these theories on the dissemination and interpretation of Trt's pieces and anecdotal songs.

Key Words: Anecdotal songs, İsmail Türüt, convergence culture, transmedia storytelling, popular music, political events

Âşıklık Geleneğinin Temsilcilerinden Kilisli Âşık Sümbül

*Berna DİNÇ MUSLUK**

Özet

Âşıklık geleneği, Türk kültüründe derin köklere sahip olan bir gelenektir. Bu geleneğin icrasını halkın içinden çıkan ve halkı temsil eden sanatçılar gerçekleştirmektedir. Geleneğin temsilcileri toplumun hislerini, düşüncelerini, aşklarını, acılarını, sevinçlerini, inançlarını, yaşayışlarını eserleriyle aktaran; genellikle sanatlarını saz eşliğinde icra eden halk sanatçılarıdır. Bu sanatçılar, döneminin tanığı ve toplumun sözcüsü durumundadır; toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini nesilden nesile aktarmaları bakımından Türk folkloruna kaynaktır. Âşıklık geleneği zaman içerisinde değişen kültürle yeni birtakım özellikler kazanırken bazı özelliklerini de yitirmeye başlamıştır. Geleneğin yaşatılması için geçmişte eserler veren ve bugün de geleneği devam ettiren birçok sanatçının yeni nesillere tanıtılması önemlidir.

Bu çalışmada, yoğun göçlerle demografik yapısı değişen ve daha kozmopolit bir yerleşim yeri hâline gelen Kilis ilinin bir serhat şehri olarak sahip olduğu zengin kültür hazinesini eserlerinde işleyen; Kilis'in güzelliklerine, kültürüne, yaşam tarzına ve sorunlarına değinen Âşık Mehmet Sümbül'ün hayatı ve şiirleri hakkında bilgilerin muhafaza edilmesi; değişen demografik yapı sonrası yeni kuşağın da bölgenin yetiştirdiği bu halk şairini ve eserlerini tanıması amaçlanmıştır. Bu amaçla Âşık Mehmet Sümbül ile kişisel görüşme gerçekleştirilerek sanatçının hayatı ve eserleri hakkında bilgi toplanmıştır. Ayrıca Âşık Sümbül ile gerçekleştirilen diğer söyleşilerden, âşıkla ilgili çeşitli televizyon kanallarında ve sosyal medya platformlarında yayımlanan programlardan, âşığın yerel gazete ve dergilere vermiş olduğu röportajlardan, Kilis Musiki Cemiyeti üyelerinin âşığın eserleri hakkındaki görüşlerinden ve âşıkla olan anılarından yararlanılmıştır. Elde edilen verilere göre usta-çırak ilişkisi içinde yetişen, irticalen şiir söyleyen ve eserlerini saz ile icra eden Âşık Mehmet Sümbül'ün sevdiği yakınlarını erken kaybetmenin acısıyla ve yaşadığı çevrede yasa dışı sınır ticareti esnasında birçok ölümüne tanıklık etmesi üzerine yaktığı ağıtlar ve söylediği barak ezgileriyle ün kazandığı görülmüştür. İncelenen şiirleri âşığın eserlerinde ölüm, yalnızlık, karamsarlık, hüznün gibi konuların hâkim olduğunu göstermektedir. Milliyetçi ve vatansever bir anlayışa sahip olan âşığın birçok eseri yerel ve ulusal sanatçılar tarafından ana akım ve sosyal medya platformlarında seslendirilmiş, sanatçılar albümlerinde âşığın eserlerine yer vermiştir. Âşık Mehmet Sümbül'ün sözlü kültür ve yazılı kültürün yanı sıra elektronik kültür ortamında da varlık göstermesi geleneğin güncellenmesi bağlamında değerlendirilmiş ve âşığın geleneğin kökleriyle bağını korurken aynı zamanda çağın gereksinimlerine uyum sağladığı ve geleneğin devamlılığına katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Âşık, gelenek, Kilis, barak, ağıt

Âşık Sümbül from Kilis, Representative of the tradition of Minstrelsy

Abstract

The tradition of minstrelsy is a deeply rooted tradition in Turkish culture. The execution of this tradition is carried out by artists who emerge from within the people and represent them. The representatives of the tradition are folk artists who convey the feelings, thoughts, loves, pains, joys, beliefs, and way of life of the community through their works, usually performed accompanied by a musical instrument.

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni (MEB)

The representatives of the tradition are witnesses of their era and spokespersons for the people; they are a source of Turkish folklore in terms of transmitting the culture, traditions, and customs of society from generation to generation. Over time, the tradition of minstrelsy has acquired new characteristics with the changing culture while also losing some of its features. It is important to introduce many artists who have produced works in the past to preserve the tradition and continue to introduce them to future generations.

In this study, it is aimed to preserve the information about the life and poetry of Âşık Mehmet Sümbül, who has incorporated the rich cultural heritage of Kilis, a frontier city that has undergone demographic changes due to intense migration and has become a more cosmopolitan settlement; to address the beauties, culture, lifestyle, and problems of Kilis. Following the changes in the demographic structure, it is aimed for the new generation to recognize this minstrel and his works from the region. For this purpose, personal interviews were conducted with Âşık Mehmet Sümbül to gather information about his life and works. In addition, information was obtained from other interviews conducted with Âşık Sümbül, programs broadcasted on various television channels and social media platforms related to the minstrel, interviews given to local newspapers and magazines, and the opinions and memories of the members of Kilis Musiki Society about the minstrel's works. According to the data obtained, it was observed that Âşık Mehmet Sümbül, who was trained in a master-apprentice relationship, recites poetry spontaneously and performs his works accompanied by a musical instrument. He gained fame with his laments and songs about the loss of his loved ones at an early age and witnessing many deaths during illegal border trade, which shaped the economy of his environment. The analyzed poems indicate that themes such as death, loneliness, pessimism, and sorrow prevail in the minstrel's works. Being a nationalist and patriot, many of Âşık Mehmet Sümbül's works have been performed by local and national artists on mainstream and social media platforms, and these artists have included the minstrel's works in their albums. It was evaluated that Âşık Mehmet Sümbül's presence in the electronic cultural environment, in addition to oral and written culture, contributes to the updating of the tradition and maintains the connection of the minstrel with the roots of the tradition while also adapting to the requirements of the times and contributing to the continuity of the tradition.

Key Words: Minstrel, tradition, Kilis, barak, lament

ÂŞIK SANATI

SEMPOZYUMU

2023
ÂŞIK VEYSEL YILI

Bildiri Özetleri Kitabı

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Robabeh Taghizadehzonuz
Araş. Gör. Duran Can Gazioğlu

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ

Nevşehir Yerleşkeleri:
Mustafapaşa - Uçhisar - Ürgüp
Tel: 0384 353 5009 (pbx) Faks: 0384 353 5125
İstanbul Yerleşkesi:
Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı
Tel: 0216 588 0010 (pbx) Faks: 0216 588 0012
info@kapadokya.edu.tr

